

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการนำเสนอข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 6 ประเด็น ดังนี้

- 4.1 ประวัติและความเป็นมาของวังพระองค์เจ้าดิlighนพรัฐ
- 4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านกายภาพอาคาร
- 4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรมของอาคาร
- 4.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านพฤติกรรมและความต้องการของผู้ใช้งานอาคาร
- 4.5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการบริหารจัดการอาคาร
- 4.6 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของกายภาพอาคาร คุณค่ามรดกทางวัฒนธรรม

พฤติกรรม ความต้องการ และการบริหารจัดการ

4.1 ประวัติและความเป็นมาของวังพระองค์เจ้าดิlighนพรัฐ

สำหรับเนื้อหาในส่วนของประวัติและความเป็นมาของวังพระองค์เจ้าดิlighนพรัฐ จะขอแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนของประวัติพระองค์เจ้าดิlighนพรัฐ และส่วนของประวัติของวังพระองค์เจ้าดิlighนพรัฐ ดังนี้

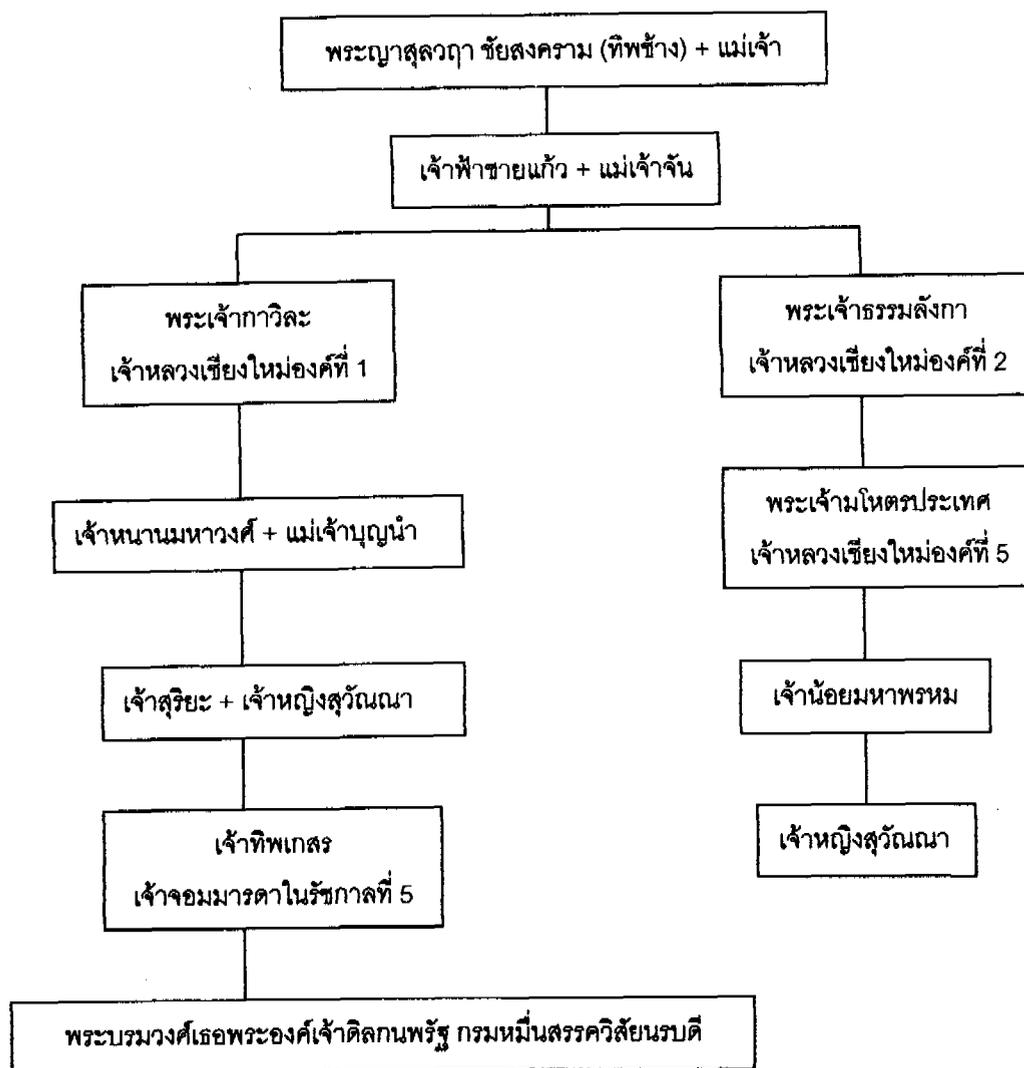
4.1.1 ประวัติพระองค์เจ้าดิlighนพรัฐ

พระองค์เจ้าดิlighนพรัฐ เป็นพระเจ้าลูกยาเธอในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นพระโอรสลำดับที่ 44 ในรัชกาลที่ 5 ซึ่งประวัติของพระองค์ได้มีผู้ทำการศึกษาลงหลายราย ได้แก่ นิตย อินทรพิมล, มปป., กฤษณา หงษ์อุเทน, 2542., วิจิตรวงศ์ ณ ป้อมเพ็ชร, 2544. โดยมีประวัติดังต่อไปนี้

พระองค์เจ้าดิlighนพรัฐประสูติจากมารดาชื่อ เจ้าทิพเกสรผู้เป็นเจ้านางจากตระกูลเจ้าเจ็ดตน หรือทิพจักราชวงศ์ ราชินิกุลแห่งแคว้นล้านนา เมื่อวันที่เสาร์ที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2427

ภาพที่ 4.1

สายตระกูลของพระบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าดิลกนพรัฐ

ที่มา: นิตย อินทรพิมล, ม.ป.ป.

เมื่อเจ้าจอมเจ้าทิพเกษรประสูตพระราชโอรส ในปี พ.ศ. 2427 ด้วยเหตุที่มีสายพระโลหิตสัมพันธ์กับเจ้านายฝ่ายเหนือ พระองค์จึงได้รับพระราชทานนามจากสมเด็จพระราชบิดาว่า "ดิลกนพรัฐ" จดหมายเหตุในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศฯ ทรงบันทึกเมื่อพระชันษา 6 พรรษาไว้ตอนหนึ่งว่า

“....วันอังคาร วันที่ 3 มิถุนายน พ.ศ. 2427 สองโมงเช้าไปอ่านหนังสือ เลิกสามโมง นาน ให้แก้วเกล้าจุกแล้วกลับมาตำหนัก บ่ายสี่โมงนาน ไปบน ฝ้าที่ออกขุนนาง เสด็จขึ้นเกือบค่ำ เสด็จลงสมโภชน้องชายลูกทิพเกษตร ทูลหม่อมบนประธานชื่อว่า ดิลกนพรัฐ สมเด็จพระนางเจ้า ประทานเราว่า ศรีเมืองเชียงใหม่ สมโภชเสร็จ เสด็จที่หอ ประทับตรัสกับเจ้านาย ทูลหม่อมมาองค์ น้องก็เสด็จมา เรากลับมาตำหนักนอนสี่ทุ่ม ฟังป่าโสมอ่านหนังสือสามก๊ก”

งามสมโภชที่ทรงบันทึกนั้น ก็คือ สมโภชเดือน พระชันษาครบ 1 เดือนเต็ม และพระ นามที่พระราชทาน อันมีความหมายว่า ศรีเมืองเชียงใหม่ นั้น นับว่าแสดงถึงความผูกพันระหว่าง สยามกับล้านนา อันมีเชียงใหม่เป็นประธาน ทั้งนี้เนื่องจากว่ามีพระมารดา เป็นสายสกุล “ณ เชียงใหม่” และในอีกแง่หนึ่งก็คือ การผสมผสานความสัมพันธ์ในด้านการเมืองระหว่างสยามและ ล้านนาไปในตัวอีกด้วย

ภาพที่ 4.2

ภาพพระองค์เจ้าดิลกนพรัฐ ขณะยังทรงพระเยาว์

ที่มา: ชุมชนล้านนา, มกราคม 2549.

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นศิษย์ของแหม่มแอนนา เลียวโนเวน ทรงศรัทธาในความเจริญก้าวหน้าทุกประการของยุโรป ฉะนั้น จึงทรงส่งพระราชโอรสออกไปศึกษาต่อยังต่างประเทศ เพื่อนำเอาความเจริญต่าง ๆ มาพัฒนาสยามประเทศต่อไป สำหรับพระองค์เจ้าดิถลักนพรัฐนั้น เสด็จไปศึกษาต่อ ณ ประเทศอังกฤษ เมื่อคราวพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จประพาสยุโรปครั้งแรก ระหว่างเดือนเมษายน ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2440 ซึ่งขณะนั้นพระองค์เจ้าดิถลักนพรัฐ ได้มีพระชันษาครบ 13 ปีบริบูรณ์ ซึ่งการเสด็จประพาสยุโรปในครั้งนี้ ได้มีพระราชโอรสติดตามไปด้วย 4 พระองค์ คือ สมเด็จพระเจ้าฟ้าสมมตวิวงศ์วโรทัย (กรมขุนศรีธรรมราชธำรงฤทธิ์) สมเด็จพระเจ้าฟ้ายุคลทิฆัมพร (กรมหลวงลพบุรีราเมศวร์) พระองค์เจ้าวุฒิชัยเฉลิมลาภ (กรมหลวงสิงหนวิกรมเกรียงไกร) และพระองค์เจ้าดิถลักนพรัฐ (กรมหมื่นสรรควิสิยานรบดี)

เมื่อถึงอังกฤษ พระองค์เจ้าดิถลักนพรัฐได้ทรงเข้าเรียนที่โรงเรียนวอร์เรนฮิลล์ ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ก่อนที่จะย้ายไปที่โรงเรียนมัธยมชาร์เตอร์เฮาส์

เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จกลับจากยุโรปในการเสด็จประพาสครั้งแรก ในปี พ.ศ. 2440 จึงทรงมีพระราชหัตเลขาถึงเจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดี เมื่อครั้งยังมีบรรดาศักดิ์เป็นพระยาวชิรธรสุริยศักดิ์ (ม.ร.ว. เปีย มาลากุล) มีข้อความที่บ่งชี้พระบรมราชาบาย และพระราชดำริในเรื่องการศึกษาของพระราชโอรส ได้ทรงมีรับสั่งถึงพระองค์เจ้าดิถลักนพรัฐ ไว้ดังนี้

“.....ยังมีอีกคนหนึ่ง ชายดิถลัก เป็นคนตาสั้นข้างหนึ่ง ตามตำราเขาก็จะไม่เอาเป็นทหารกันอยู่ ควรจะจัดให้เล่าเรียนฝ่ายพลเรือน ดิถลักนั้นเป็นคนมีความขยันเล่าเรียน มีไอเดียเป็นลาว ๆ อยู่บ้าง ถ้ามีไม่ความรู้ว่าจะฟังชานได้เล็กน้อย แต่เป็นคนไม่สู้กล้า ยังจะเอาเป็นแน่ไม่ได้ ด้วยอยู่ในเวลากำลังที่จะเปลี่ยนแปลง นี่แลเป็นการที่สังเกตได้ในอธยาศัยทั้งเก่าทั้งใหม่ดังนี้ แต่ต้องสังเกตเมื่อเวลาเจริญขึ้นต่อไป เมื่อตรวจเห็นผิดถูกประการใด ขอให้บอกมาให้ทราบ และคอยสังเกตเอาไว้ จัดการป้องกันแลแก้ไขเข้าหา ให้ทางที่จะเสียหายนไป ให้สิ่งที่หย่อนอยู่เจริญขึ้น”

จากข้อความที่ว่า “มีไอเดียเป็นลาว ๆ อยู่บ้าง” จะเห็นว่าแม้แต่พระราชบิดาเอง ยังมองพระราชโอรสแบบแปลกแยกแตกต่างกับชาวสยามอยู่นั่นเอง

ในปี พ.ศ. 2444 นี้ พระองค์เจ้าดิถลักนพรัฐ ได้ทรงมีเรื่องขัดแย้งกับพระยาประสิทธิศัลยการ และนายเวอร์นี ในเรื่องโรงเรียนที่ผู้ดูแลฯ จัดให้ทรงเข้าศึกษา ในที่สุดพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ก็ทรงโปรดเกล้าฯ ให้พระเจ้าลูกยาเธอพระองค์เจ้าดิถลักนพรัฐ ย้ายสถานที่ศึกษาจากอังกฤษ ไปที่เยอรมนีในเดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2444

ในช่วงสองปีแรกที่ทรงศึกษาอยู่ในประเทศเยอรมนี ได้ทรงเข้าศึกษาต่อชั้นมัธยมในโรงเรียนที่เมือง "ฮาลเล" ภายใต้การควบคุมของ ดร. ตริน ศาสตราจารย์ชาวเยอรมัน ทรงอุทิศหาวิธีละเล้าเรียนทั้งภาษาเยอรมันจนแตกฉานและสำเร็จชั้นมัธยมภายในเวลาเพียง 2 ปีเท่านั้น

ในปี พ.ศ. 2446 ซึ่งพระองค์เจ้าดิถลกนพรัฐมีพระชันษาได้ 19 ปีบริบูรณ์ พระองค์ได้เข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยมิวนิค ในหลักสูตรวิชา "เศรษฐศาสตร์การเมือง" หรือที่รู้จักกันดีในสมัยนี้ว่า "เศรษฐศาสตร์" พระองค์เจ้าดิถลกนพรัฐทรงค้นคว้าเพื่อเรียบเรียงวิทยานิพนธ์เรื่อง "เกษตรกรรมในสยาม: บทวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจของราชอาณาจักรสยาม" (Landwirtschaft in Siam: Ein Beitrag Zur Wirtschaftsgeschichte des Königreichs Siam) ใน พ.ศ. 2447 ซึ่งในด้านเอกสารข้อมูล ทรงรวบรวมจากกระทรวงเกษตรธิการ ส่งไปถวายจากสยาม ตลอดจนหนังสือและเอกสารต่าง ๆ ในห้องสมุดมหาวิทยาลัย ทั้งที่เป็นภาษาเยอรมัน อังกฤษ และฝรั่งเศส

หลังจากที่ศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัยมิวนิคเป็นเวลา 2 ปี ก็ทรงย้ายไปศึกษาต่อในแขนงเดียวกัน ณ มหาวิทยาลัยทึบิงเงิน ทางตอนใต้ของเยอรมนี ณ มหาวิทยาลัยแห่งนี้ พระองค์ได้ทรงสำเร็จการศึกษาในหลักสูตรปริญญาเอกเตอร์ทางเศรษฐศาสตร์ ซึ่งเรียกเป็นภาษาเยอรมันว่า "ดอกเตอร์วิทสตาตส์ วิสเซนซ์พท์" คือ ดุษฎีบัณฑิตของรัฐในวิชาเศรษฐศาสตร์ ในปี พ.ศ. 2450

พระองค์เจ้าดิถลกนพรัฐ ทรงเป็นคนไทยคนแรกที่ได้รับปริญญาเอกทางเศรษฐศาสตร์ และเป็นคนไทยคนแรกที่ศึกษาวิจัยสภาพและปัญหาเศรษฐกิจแห่งประเทศไทย ซึ่งนักประวัติศาสตร์เศรษฐกิจทุกชาติที่สนใจประเทศไทย ต้องนำพระวิทยานิพนธ์ของ "ปรินชดิลก ฟอน ลีอาม" มาศึกษา และเป็นคนไทยคนที่สองที่ได้รับปริญญาในระดับดุษฎีบัณฑิต ส่วนคนที่ได้มาก่อนนั้นเป็นสามัญชน ชื่อ ดร.ชู

ในวิชา "เศรษฐศาสตร์" นี้ มีพระเจ้าลูกเธอ 2 พระองค์ที่ทรงศึกษาด้านนี้ หนึ่งในก็คือพระองค์เจ้าดิถลกนพรัฐ ส่วนอีกพระองค์หนึ่งก็คือ พระองค์เจ้ากิติยากรวรลักษณ กกรมพระจันทบุรีนฤนาถ ซึ่งทรงศึกษาในประเทศอังกฤษ โดยจะทรงศึกษาในช่วงทศวรรษสุดท้ายของคริสต์ศตวรรษที่ 19 ส่วนพระองค์เจ้าดิถลกนพรัฐ ได้ทรงศึกษาในช่วงทศวรรษแรกของคริสต์ศตวรรษที่ 20

และการศึกษาวิชา "เศรษฐศาสตร์" ของทั้งสองพระองค์ก็แตกต่างกัน โดยศึกษาคนละส่วน โดยที่พระองค์เจ้ากิติยากรวรลักษณ กกรมพระจันทบุรีนฤนาถ ทรงเอาใจใส่ในส่วนทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ อุปสงค์ อุปทาน การผลิต การบริโภค เป็นต้น ส่วนพระองค์เจ้าดิถลกนพรัฐนั้น ทรงใส่ใจในเรื่องของความยากจน การด้อยการพัฒนา โดยอาศัยจากการผสมระหว่างสังคม เศรษฐกิจ และการปกครอง หนึ่งนั้นเหมาะสำหรับรับราชการในกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ และหนึ่งเหมาะ

สำหรับรับผิดชอบความเป็นอยู่ของประชาชนในชนบท และทั้งสองแห่งนี้มีความจำเป็นและเป็นประโยชน์ต่อทางราชการเป็นอย่างมากไม่ว่าจะเป็นในสมัยไหน

ในปี พ.ศ. 2450 นั้น พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จประพาสยุโรปครั้งที่ 2 และเมื่อเสด็จกลับพระองค์เจ้าดิถนพัชรรัฐได้ตามเสด็จกลับสยามด้วย

หลังจากที่กลับถึงกรุงเทพฯ ในปลายปี พ.ศ. 2450 ก็ได้เข้ารับราชการในกระทรวงมหาดไทย ในตำแหน่ง “ปลัดกรมพิเศษ” แผนกอัยการต่างประเทศ แล้วย้ายไปเป็น “ปลัดสำรวจ” กรมมหาดไทย ฝ่ายเหนือ และต่อมาก็ดำรงตำแหน่ง “เจ้ากรมเลขานุการ” (คงจะเทียบกับตำแหน่ง “หัวหน้าสำนักงานเลขานุการรัฐมนตรี” ในสมัยปัจจุบัน) โดยปฏิบัติงานขึ้นตรงต่อเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย (สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ)

การกลับมาของพระองค์เจ้าดิถนพัชรรัฐ หลังจากไปศึกษาเล่าเรียนยังต่างประเทศ แล้วกลับมารับราชการสนองพระเดชพระคุณ นำมาซึ่งความปลาบปลื้มยินดีแก่พระมารดาเป็นที่ยิ่ง แต่เสียดายที่พระมารดาได้มีโอกาสเห็นความสำเร็จของลูกรักได้เพียงปีเดียวเท่านั้นก็ประชวร และสิ้นพระชนม์เมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2450 ขณะมีพระชนมายุเพียง 38 พรรษา

ภาพที่ 4.3

กรมหมื่นสรรควิสิยานรบดี

กรมหมื่นสรรควิสิยานรบดี

ที่มา: เรือนคุณน้าอบ, 12 มกราคม 2549.

พระองค์เจ้าดิถลกนพรัตน์ได้อภิเษกสมรสกับเจ้าศิริบังอร ณ เชียงใหม่ ซึ่งเป็นธิดาของเจ้าธรรมวงษา (เจ้าธรรมวงษาเป็นบุตรชายของเจ้าอุบลวรรณ พระเจ้าน่านหญิงองค์เดียวของพระราชชายาเจ้าดารารัศมี) ทั้งสองไม่มีโอรสหรือธิดาสืบสกุล

ต่อมาในปี พ.ศ. 2453 พระองค์เจ้าดิถลกนพรัฐ ก็ได้รับพระราชทานยศเป็น "อำมาตย์เอก" (เทียบยศทหารพลตรี) และดำรงตำแหน่ง "เจ้ากรมพลม้า" สำหรับ "กรมพลม้า" ซึ่งทรงได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง "เจ้ากรม" นั้น ถือได้ว่าเป็นหน่วยงานสาย "เสนาธิการ" ของกระทรวงมหาดไทยในครั้งกระนั้น และเป็น "ต้นตระกูล" ของกรมการปกครองในสมัยปัจจุบัน

เมื่อกระทรวงมหาดไทยสถาปนาขึ้นใน พ.ศ. 2435 หน่วยราชการนี้มีชื่อว่า "กรมมหาดไทยฝ่ายพลม้า" ต่อมาในปี พ.ศ. 2451 เปลี่ยนชื่อมาเป็น "กรมพลม้า" ซึ่งใช้ชื่อดังกล่าวนี้จนถึงปี พ.ศ. 2460 จึงเปลี่ยนชื่อเป็น "กรมปกครอง"

ต่อมาในปี พ.ศ. 2466 หน่วยราชการดังกล่าวนี้ได้กลับไปใช้ชื่อว่า "กรมพลม้า" อีกครั้งหนึ่ง มีฐานะเป็นกรมใหญ่ มีส่วนราชการย่อย 2 ส่วนคือ กรมการปกครอง และกรมการเมือง ภายหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองได้ใช้ชื่อว่า "กรมมหาดไทย" จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2505 จึงเปลี่ยนชื่อเป็น "กรมการปกครอง" มาจนกระทั่งปัจจุบัน

แม้ว่า "กรมพลม้า" ในระหว่าง พ.ศ. 2453 - 2455 เมื่อกรมหมื่นสรรควิสิยนรบดีทรงเป็น "เจ้ากรม" จะมีไซ้หน่วยราชการขนาดใหญ่ หากก็มีความสำคัญ เพราะการบริหารราชการต้องใช้วิชาความรู้สมัยใหม่เพื่อนำสยามไปสู่ความทันสมัยในการปกครอง เช่น การจัดการปกครองท้องถิ่น การสุขภาพ การสำมะโนครัว และการจัดการตามกฎหมายพิเศษ ดังนั้น ผู้ที่จะได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบราชการเหล่านี้จึงควรจะต้องเป็น "นักเรียนนอก" และเนื่องจากเป็นราชการที่การปฏิบัติต้องอาศัยบารมีพอสมควร ผู้ที่รับผิดชอบก็ควรจะต้องอยู่ในฐานันดร "พระเจ้าลูกยาเธอ" หรือ "พระเจ้าน้องยาเธอ"

และในปีนี้เองพระองค์เจ้าดิถลกนพรัฐ ก็ทรงสูญเสียพระราชบิดาในวันที่ 23 ตุลาคม พ.ศ. 2453 ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าเศร้า ที่ทรงสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักทั้งสองพระองค์ในเวลาห่างกันไม่กี่ปี แต่ความโศกเศร้าไม่ได้หมดลงเพียงแค่นั้น ในปีถัดมาหลังจากที่พระราชบิดาสวรรคต เจ้าหญิงศิริบังอร พระชายา ได้สิ้นพระชนม์อย่างคาดไม่ถึง เมื่อเป็นตะคริวขณะที่กำลังว่ายน้ำเล่นในสระน้ำ พระราชวังดุสิต แม้ว่าจะทรงประสพแต่เรื่องที่เศร้าโศกเสียใจเพียงใด ก็มีทรงที่จะทอดอวยยับยั้งแต่ประการใด พระองค์ทรงวิริยะอุตสาหะตั้งใจปฏิบัติราชการอย่างเต็มพระสติกำลัง

หลังจากที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวสวรรคต พระราชชายาเจ้าดารารัศมี ได้ทรงลาเพื่อจะกลับไปพำนักอยู่ที่ภูมิลำเนายังดินแดนล้านนา และในครั้งนี้พระองค์เจ้าดิถลกนพรัฐ ได้ทรงตามเสด็จมาเยือนเชียงใหม่ อันเป็นมาตุภูมิของพระมารดาเป็นครั้งแรกและครั้งสุดท้าย

ต่อมาในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2455 ในสมัยรัชกาลที่ 6 ก็โปรดเกล้าฯ สถาปนา พระเจ้าน้องยาเธอพระองค์เจ้าดิถลกนพรัฐ ขึ้นเป็นพระองค์เจ้าต่างกรม ดั่งมีข้อความในประกาศว่า

“.....จึงมีพระบรมราชโองการ ดำรัสสั่งให้สถาปนาพระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าดิถลกนพรัฐ ขึ้นเป็นพระองค์เจ้าต่างกรม มีพระนามตามจารึกในพระสุพรรณบัฏว่า พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นสรรควิสิยนรบดี อัฐนาม ทรงศักดินา 15000 ตามพระราชกำหนดอย่างพระองค์เจ้าต่างกรม ในพระบรมมหาราชวัง จงทรงเจริญพระชนมายุ พรรณ สุข พล ปฏิภาณ คุณสารสมบัติ สรรพสิริ สวัสดิพิพัฒนามงคล วิบุลยศุภผลมโหฬารทุกประการ

ให้ทรงตั้งเจ้ากรม เป็น หมื่นสรรควิสิยนรบดี ถือศักดินา 600

ให้ตั้งปลัดกรม เป็น หมื่นอุไทยธานีรสมาคม ถือศักดินา 500

ให้ทรงตั้งสมุหย์บัญชา เป็น หมื่นมโนรมนรานุรักษ์ ถือศักดินา 300”

หลังจาก “ทรงกรม” เพียงสองเดือนถัดมา พระเจ้าน้องยาเธอฯ กรมหมื่นสรรควิสิยนรบดี ก็ทรงปลงพระชนม์พระองค์เองด้วยพระแสงปืน ด้วยพระชันษาเพียง 28

หลังจากที่สิ้นพระชนม์แล้ว พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เฉลิมพระนามเป็น “พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าดิถลกนพรัฐ” เมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม พ.ศ. 2478

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับพระราชทาน

1. ปฐมจุลจอมเกล้า ปจ. เมื่อ 19 มกราคม ร.ศ. 119 (พ.ศ. 2423)
2. ประถมาภรณ์มงกุฎ ปม. เมื่อ 20 กันยายน ร.ศ. 127 (พ.ศ. 2451)

พร้อมกับการสิ้นพระชนม์ บรรดาความรู้และแนวคิดทั้งหลายทั้งปวง อันเกี่ยวเนื่องกับ เศรษฐกิจของสยามที่กรมหมื่นสรรควิสิยนรบดี ได้ทรงค้นคว้า วิจัย จนกระทั่งมาสัมผัสครั้งเมื่อรับราชการในกระทรวงมหาดไทย ก็มลายหายไปด้วย

แต่โชคยังดีที่ทางประเทศเยอรมนี กำหนดให้ผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระดับ “ดอกเตอร์ของรัฐ” ต้องพิมพ์วิทยานิพนธ์เผยแพร่ไปตามห้องสมุดของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทั่วโลก และปัจจุบันวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สามารถหาซื้อได้ตามร้านหนังสือชั้นนำทั่วโลก

4.1.2 ประวัติวังพระองค์เจ้าดิถลกนพรัฐ

วังพระองค์เจ้าดิถลกนพรัฐ ตั้งอยู่บนถนนพายัพ ปัจจุบันคือ ถนนนครไชยศรี วังแห่งนี้ได้สูญเสียไปจากความทรงจำของผู้คนพร้อมกับการสิ้นพระชนม์ของผู้เป็นเจ้าของ โดยเริ่มมีผู้สนใจวังแห่งนี้ประมาณปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา แต่ก็ยังไม่เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายนัก

จากการศึกษาพบว่า วังพระองค์เจ้าดิถลกนพรัฐออกแบบโดยนายคาร์ล เดอห์ริง นายช่างชาวเยอรมัน โดยเริ่มสร้างในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2453 และแล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2454 ซึ่งแสดงว่าเป็นวังแห่งแรกที่นายเดอห์ริงเป็นผู้ออกแบบ และได้มีผลงานการออกแบบพระราชวังตามมาอีก 3 แห่ง คือ พระรามราชนิเวศน์ วังบางขุนพรหม และวังวรดิศ

จากข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องกับข้อมูลของกฤษฎา หงษ์อุเทน (กฤษฎา หงษ์อุเทน, 2542, น.12,16)

“.....ที่ว่านายเดอห์ริงได้มีโอกาสทำความรู้จักและคุ้นเคยใกล้ชิดกับพระบรมวงศานุวงศ์ทำให้ได้รับความไว้วางพระทัยในการออกแบบก่อสร้างตึกของพระองค์ในกาลต่อไป ณ ที่แห่งนี้ ทำให้เดอห์ริงได้มีโอกาสทำความรู้จักกับสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ และพระองค์เจ้าดิถลกนพรัฐ ปี พ.ศ. 2452 นับว่าเป็นปีแห่งความสำเร็จในอาชีพการงานของสถาปนิกหนุ่มชาวเยอรมัน ในเดือนมิถุนายน พระองค์เจ้าดิถลกนพรัฐทรงว่าจ้างให้เดอห์ริงออกแบบวังของพระองค์”

สอดคล้องกับเอกสารอ้างอิงจากจดหมายเหตุ ในวันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2453 ซึ่งมีหนังสือกราบบังคมทูลจากพระองค์เจ้าดิถลกนพรัฐถึงพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้กล่าวถึงราคาค่าก่อสร้างวังของพระองค์ และสอดคล้องกับสมุดบันทึกของนายคาร์ล เดอห์ริง ที่ได้บันทึกไว้ว่า (นิศย์ อินทรพิมล, ม.ป.ป.) ได้ออกแบบวังไว้ 4 แห่ง ในประเทศไทย คือ วังพระองค์เจ้าดิถลกนพรัฐ พระรามราชนิเวศน์ วังบางขุนพรหม และวังวรดิศ ซึ่งเป็นคำบอกเล่าของหม่อม ชื้อแจ๊คเกอร์น ทำงานที่เอสแคป ที่รู้จักกับหลานของนายคาร์ล เดอห์ริง และมาเยี่ยมชมวังพระองค์เจ้าดิถลกนพรัฐพร้อมทั้งซักถามเกี่ยวกับวังพระองค์เจ้าดิถลกนพรัฐ กับนายนิศย์ อินทรพิมล ผู้อำนวยการฝ่ายโรงงาน การไฟฟ้านครหลวงในขณะนั้น เมื่อวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2540

นอกเหนือจากการตรวจสอบหลักฐานด้านเอกสารแล้ว ยังสามารถตรวจสอบหลักฐานจากตัว
ตำหนักได้อีกทางหนึ่ง คือ บริเวณหน้าบันของอาคารได้มีการตัวเลข ค.ศ. 1911 ซึ่งตรงกับปี พ.ศ.
2454 อันเป็นปีที่กำลังก่อสร้างแล้วเสร็จของวังพระองค์เจ้าดิฉกรรจ์รัฐได้อีกทางหนึ่ง

สำหรับราคาค่าก่อสร้างของวังพระองค์เจ้าดิฉกรรจ์รัฐ โดยรวมราคาตึกแถวของบ่าว
ไพร่ และค่าจ้างต่าง ๆ แล้ว รวมเป็นเงินเหมาจ่ายทั้งสิ้น 73,881 บาท 73 สตางค์ โดยพระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงโปรดพระราชทานเงินทำบ้านให้พระองค์เจ้าดิฉกรรจ์รัฐถึง
80,000 บาท (1,000 ชั่ง) ซึ่งเงินที่เหลือพระองค์ได้นำไปซื้อเครื่องแต่งห้อง คือ โต๊ะ เก้าอี้ ตู้ต่าง ๆ
สำหรับห้องรับแขก ห้องรับพระราชทานอาหาร และห้องสมุด เป็นเงิน 11,581 บาทถ้วน ซึ่งยังไม่
รวมค่าโต๊ะเขียนหนังสือ ค่าเตียงนอน โต๊ะเครื่องล้างหน้า โต๊ะเครื่องแป้ง ม่าน พรม และอื่น ๆ โดย
ไม่ขอพระราชทานเงินเพิ่มเติม เข้าใจว่าทรงใช้จากเงินมรดกของพระมารดาทิพเกษร

เมื่อเทียบราคาในการก่อสร้างตำหนักใหญ่ในวังบางขุนพรหมเพียงหลังเดียวราคา
157,400 บาท จะเห็นความแตกต่างได้อย่างชัดเจน อันแสดงให้เห็นถึงนิสัยของพระองค์ที่ทรงเป็น
เจ้านายที่มีความสมถะและมีอัธยาศัยเป็นอย่างยิ่ง ดังสังเกตได้จากลักษณะของวังที่ไม่ได้สร้างให้
ใหญ่โต หรูหรา ดังเช่นวังของเจ้าที่เจ้าน้ององค์อื่น ๆ

โดยที่ดินที่ปลูกสร้างวังนี้เป็นที่ดินที่พระราชบิดาพระราชทานให้ ทางทิศตะวันตกมี
แม่น้ำไหลผ่าน ทิศเหนือติดถนนพายุฬ ส่วนทางทิศใต้จรดลำคลอง พระองค์เจ้าดิฉกรรจ์รัฐทรง
ต้องประสงค์ที่ดินผืนนี้ตั้งแต่ต้น เพราะอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา ด้วยทรงเล็งเห็นว่าเมื่อพระประยูรญาติ
จากหัวเมืองเหนือลงมาเยี่ยมเยียนหรือเสด็จมาเพื่อเข้าร่วมพระราชพิธีต่าง ๆ ในพระนครก็จะได้มา
อาศัยจอดเรือที่วังของพระองค์ ถึงแม้จะมีได้ทรงทูลขอพระราชบิดา เพราะทรงทราบว่สมเด็จพระเจ้า
กรมหลวงพิษณุโลกประชานารถ ต้องพระประสงค์เช่นกัน จึงเกรงว่าจะมิได้รับพระราชทาน แต่
สมเด็จพระบรมชนกนาถตั้งพระทัยจะพระราชทานที่ดินแห่งนี้ให้อยู่แล้ว ตามหนังสือกราบบังคม
ทูลและสำเนาพระราชหัตถเลขา

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านกายภาพอาคาร

4.2.1 ที่ตั้ง

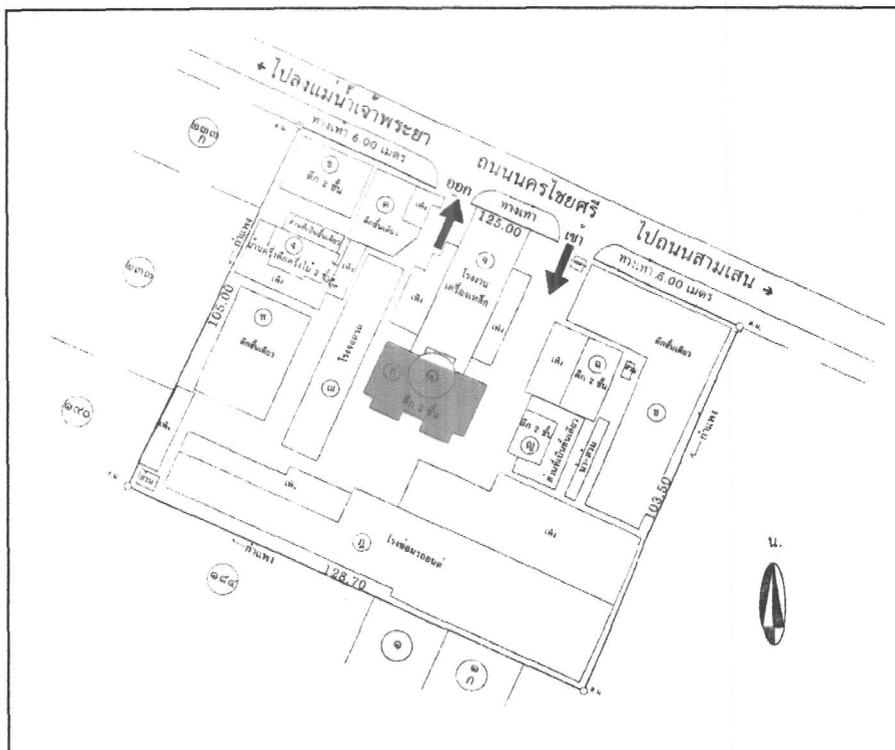
วังพระบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าดิถลกนพรัฐ (กรมหมื่นสรรควิสิยนรบดี) ตั้งอยู่บนถนนนครไชยศรี โดยหันหน้าอาคารไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ปัจจุบันคืออาคาร 18 ของฝ่ายจัดการยานพาหนะและเครื่องมือกล การไฟฟ้านครหลวง

ภาพที่ 4.4

ตําหนักวังพระบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าดิถลกนพรัฐในปัจจุบัน

ภาพที่ 4.5
ที่ตั้งอาคาร

ที่มา: การไฟฟ้านครหลวง, 2548. (ปรับปรุงโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2549)

4.2.2 สภาพแวดล้อมโดยรอบ

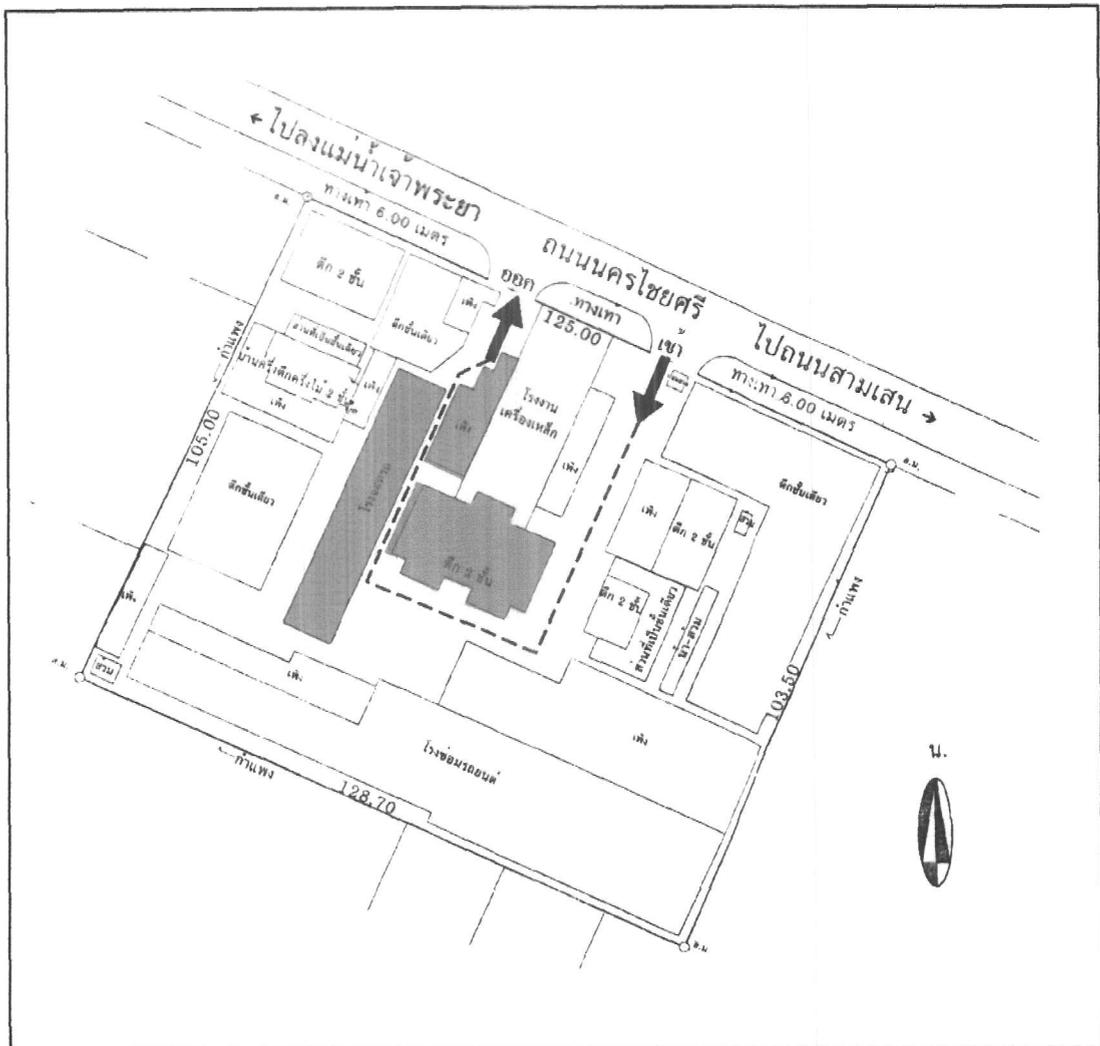
สภาพแวดล้อมโดยรอบอาคารสามารถแบ่งเป็น 2 ประเด็น คือ การเข้าถึงอาคารและอาคารต่าง ๆ โดยรอบตำหนักวังพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าติลกนพรัฐ

1. การเข้าถึงอาคาร

สำหรับการเข้าถึงตำหนักพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าติลกนพรัฐในอดีต บริเวณทางเข้าด้านหน้าอาคารมีเพียงประตูด้านหน้า 1 ประตู เป็นประตูเข้าและออก โดยรถสามารถเข้ามาจอดรับส่งเจ้าของบ้านและอาคารคนดูจะได้บริเวณมุขด้านหน้าของอาคาร และวนออกไปเป็นวงกลมรอบสนามหน้าตำหนัก

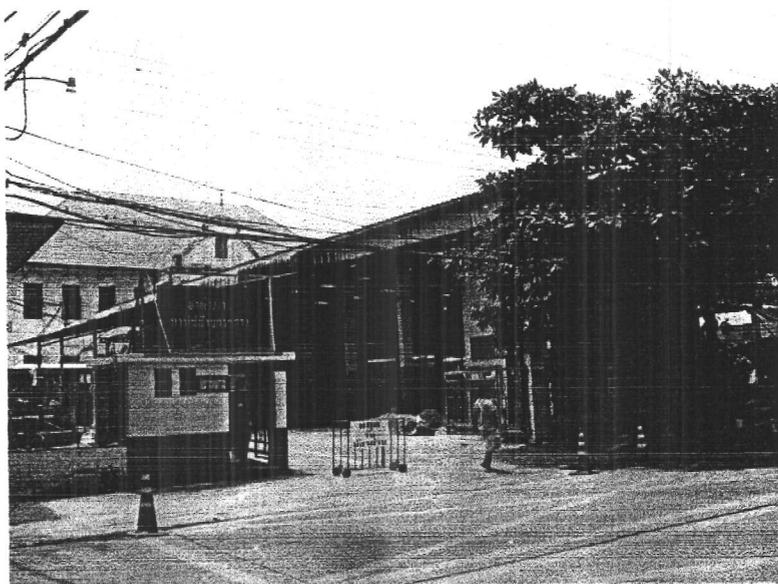
การเข้าถึงตำหนักพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าดิถนพรัฐ ในปัจจุบันสำหรับผู้ใช้รถ ส่วนตัวสามารถเข้ามาโดยใช้ประตูทางเข้าด้านหน้าอาคารดังภาพที่ 4.7 และจอดรถบริเวณด้าน ทิศตะวันตกของอาคารและสามารถออกได้โดยใช้ประตูทางออกด้านหน้าอาคารดังภาพที่ 4.8 ซึ่ง ไม่สามารถจอดรถรับส่งบริเวณหน้าอาคารได้อันเนื่องจากการสร้างโรงงานเครื่องเหล็กติดด้านหน้า ตำหนัก

ภาพที่ 4.6
การเข้าถึงอาคาร

ที่มา: การไฟฟ้านครหลวง, 2548. (ปรับปรุงโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2549)

ภาพที่ 4.7
ทางเข้าอาคารในปัจจุบัน

ภาพที่ 4.8
ทางออกอาคารในปัจจุบัน

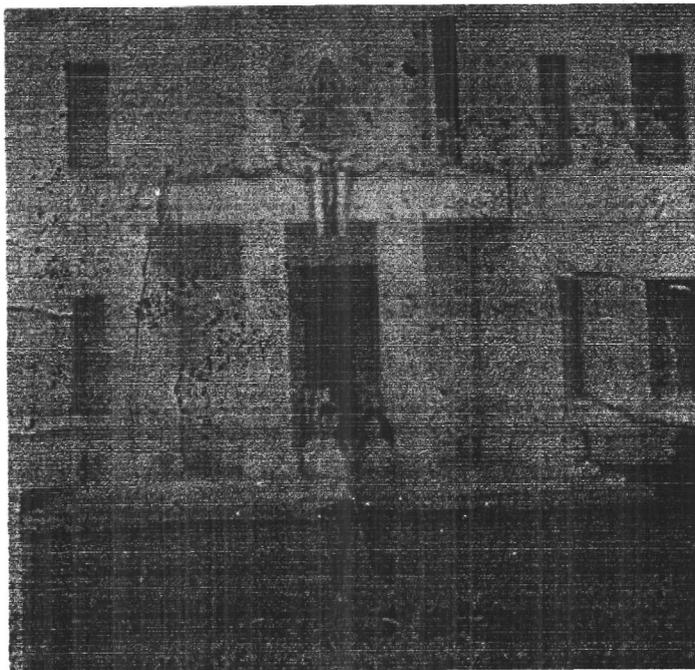
2. สภาพแวดล้อมภายนอกอาคาร

เดิมที่ดินบริเวณวังพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าดิถนพรัฐได้มีการปลูกสร้างตำหนักพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าดิถนพรัฐ 1 หลัง และได้ก่อสร้างตึกแถวสำหรับเป็นที่พักอาศัยและห้องน้ำสำหรับบ่าวไพร่ ซึ่งปัจจุบันเหลือเพียงตำหนักเพียงตำหนักเดียว ส่วนสิ่งก่อสร้างอื่น ๆ ที่เหลือได้ถูกรื้อถอนไปจนหมด

จากการสัมภาษณ์คุณปวีณ มาลากุล กล่าวว่า “เมื่อแรกที่มีการไฟฟ้านครหลวงได้เข้ามาใช้พื้นที่บริเวณนี้อาคารเดิมต่าง ๆ โดยรอบเหลือไว้เพียงพื้นปูน และสำหรับด้านหน้าของตำหนักได้มีการทำเป็นสนามหญ้ารูปวงกลม และมีน้ำพุขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 1 เมตร ตั้งอยู่กลางสนามหญ้า โดยรถยนต์ที่เข้ามาในบริเวณจะเข้ามาบริเวณประตูหน้าและวนรถมาจอดรับส่งบริเวณมุขด้านหน้า และวนไปรอบสนามหญ้าเพื่อที่จะออกไปยังประตูเดิม” ซึ่งมีความสอดคล้องกับภาพถ่ายที่ได้ถ่ายภาพภรรยาและเพื่อน บริเวณด้านหน้าตำหนักในปี พ.ศ. 2493 ดังภาพที่ 4.9

ภาพที่ 4.9

ด้านหน้าตำหนักในปี พ.ศ.2493

หมายเหตุ: ถ่ายภาพโดยคุณปวีณ มาลากุล เมื่อ ปี พ.ศ. 2493.

ต่อมาได้มีการก่อสร้างอาคารขึ้นใหม่ โดยรอบตำหนักพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าดิlighนพรัฐ เป็นอาคารก่ออิฐฉาบปูนและอาคารเรือนแถวไม้สูง 1 - 2 ชั้น เพื่อเป็นที่ทำงานและใช้สอยสำหรับฝ่ายโรงงาน การไฟฟ้านครหลวง (ปัจจุบันคือฝ่ายจัดการยานพาหนะและเครื่องมือ การไฟฟ้านครหลวง) จนถึงปัจจุบัน ดังภาพที่ 4.10 ซึ่งทำให้สภาพแวดล้อมภายในบริเวณมีความแออัด ดังภาพที่ 4.11 และ 4.12 โดยเฉพาะอาคารโรงงานเครื่องเหล็ก ซึ่งสร้างติดกับตำหนักเป็นการบดบังทัศนียภาพและความสง่างามของตัวตำหนักดังภาพที่ 4.10 เป็นอย่างมาก และกีดขวางทางเข้า - ออกของอาคารดังภาพที่ 4.11 ทำให้การเข้าตำหนักต้องเข้าจากทางด้านซ้ายและขวาของตัวอาคารไม่สามารถเข้าทางด้านหน้าของตำหนักดั้งเดิมได้

ภาพที่ 4.10

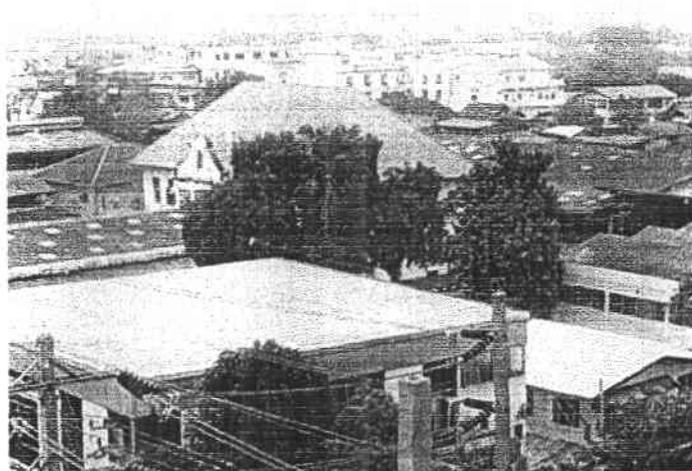
สภาพแวดล้อมโดยรอบตำหนักพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าดิlighนพรัฐในปัจจุบัน

หมายเหตุ: ภาพถ่ายทางอากาศ โดยคุณพัฒน์นัย เกตุอภัย เมื่อปี พ.ศ. 2548.

ภาพที่ 4.11

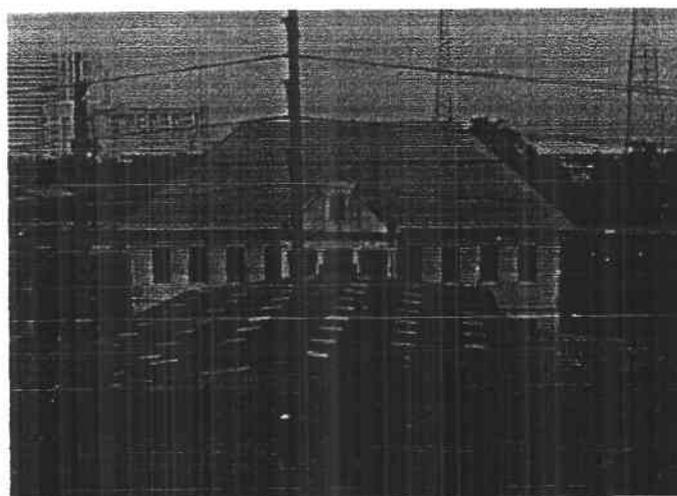
สภาพแวดล้อมโดยรอบตำหนักพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าดิถนพรัฐ
ในปัจจุบันจากมุมสูง

หมายเหตุ: ถ่ายภาพโดยคุณพัฒน์ย เกตุอภัย เมื่อปี พ.ศ. 2548.

ภาพที่ 4.12

ด้านหน้าตำหนักพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าดิถนพรัฐ จากมุมสูง

หมายเหตุ: ถ่ายภาพโดยคุณพัฒน์ย เกตุอภัย เมื่อปี พ.ศ. 2548.

ภาพที่ 4.13

การถูกดบังทัศนียภาพของตำหนักวังพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าดิถนพรัฐ
หรืออาคาร 18

ภาพที่ 4.14

ทางเข้าตำหนักวังพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าดิถนพรัฐ หรืออาคาร 18

4.2.3 พื้นที่ใช้สอยภายในอาคาร

1. ประเภทการใช้สอย

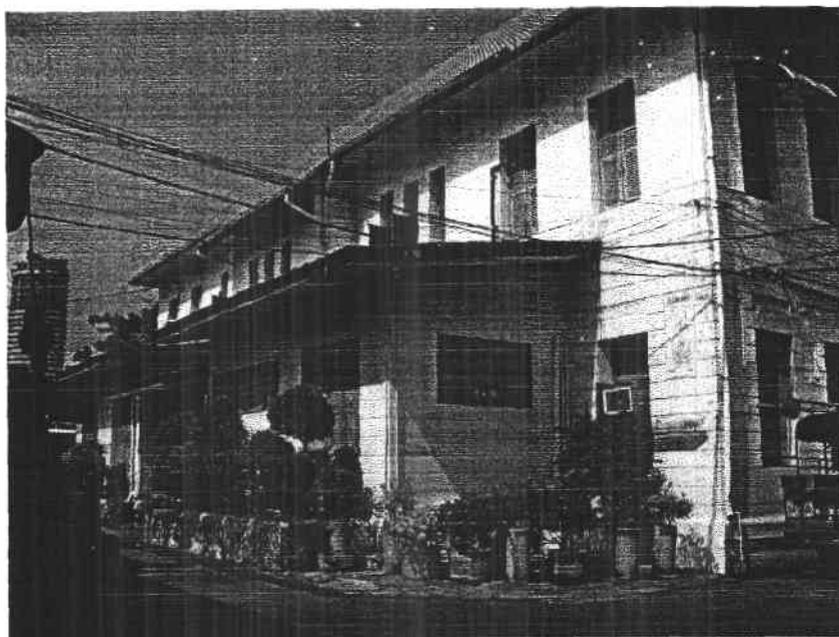
ตำหนักวังพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าติลกนพรัฐ ได้มีการปรับเปลี่ยนการใช้สอยมาหลายครั้งตั้งแต่เป็นวังที่ประทับ เมื่อการไฟฟ้านครหลวงเช่าที่จากสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ก็ใช้สอยเป็นสถานพยาบาล สโมสรการไฟฟ้า ฝ่ายโรงงาน และในปัจจุบันคือฝ่ายจัดการยานพาหนะและเครื่องมือกล การไฟฟ้านครหลวง

เดิมตำหนักวังพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าติลกนพรัฐเป็นอาคารที่ประทับ 2 ชั้น ภายในชั้นล่างประกอบไปด้วยมุขทางเข้าด้านหน้า โถงกลาง และบันไดเป็นแกนกลางแบ่งห้องเป็นปีกซ้ายและขวา ปีกซ้ายของตำหนักได้แก่ห้องเสวยและห้องต้นเครื่อง ปีกขวาได้แก่ห้องรับแขกและห้องประทับพักผ่อน สำหรับชั้นบนประกอบไปด้วยเฉลียงประทับพักผ่อนและโถงกลางเป็นแกนกลางแบ่งห้องเป็นปีกซ้ายและขวาเช่นเดียวกับชั้นล่าง โดยปีกซ้ายของตำหนักได้แก่ห้องทรงพระอักษร ห้องนอนและห้องแต่งตัวของอาคันตุกะ ปีกขวาได้แก่ห้องบรรทม ห้องสรง และห้องแต่งพระองค์

เมื่อการไฟฟ้านครหลวงเข้ามาใช้งานในช่วงแรกที่ได้ทำการใช้สอยเป็นสถานพยาบาล และสโมสรนั้นได้ทำการใช้สอยแต่เพียงชั้นล่างของตำหนัก ส่วนชั้นบนได้ปิดไว้ดังเดิมไม่มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างหรือต่อเติมอาคารเพียงแต่เป็นการใช้งานตามสภาพ จนกระทั่งมีการปรับเปลี่ยนครั้งใหญ่เป็นที่ทำฝ่ายโรงงานการไฟฟ้านครหลวง (ถึงแม้ปัจจุบันจะเป็นที่ทำการฝ่ายจัดการยานพาหนะและเครื่องมือกลแต่การใช้สอยภายในอาคารยังเหมือนเดิมขณะที่เป็นฝ่ายโรงงานไม่มีการเปลี่ยนแปลงเนื่องจากเพียงเปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์กร) ซึ่งได้ทำการตัดแปลงและต่อเติมอาคารดังภาพที่ 4.15

จากการศึกษาพบว่า การใช้สอยบริเวณชั้นล่างได้มีการตัดแปลงและต่อเติมอาคาร โดยทางปีกซ้าย ห้องรับแขก และห้องประทับพักผ่อนปรับการใช้สอยเป็นห้องบริหารทั่วไป มีการกันห้องเพิ่มเติมบริเวณด้านซ้ายอาคารเพิ่ม 3 ห้อง คือ ห้องบุคลากร ห้องผู้อำนวยการกองจัดหาและว่าจ้าง และห้องรองผู้อำนวยการจัดหาและว่าจ้าง ส่วนด้านทิศใต้หรือด้านหลังของอาคารได้มีการต่อเติมเป็นห้องน้ำชายและหญิง สำหรับทางปีกขวาบริเวณต้นเครื่องและห้องเสวยทำการเปิดถึงกันและห้องเสวยได้มีการกันห้องเพิ่มแบ่งเป็น 2 ส่วนใหญ่ คือ ห้องจัดซื้อและห้องบัญชี ด้านหลังมีการต่อเติมเป็นห้องประชุม 3 แต่ปัจจุบันเป็นห้องเก็บของไม่ได้ใช้งาน สำหรับบริเวณใต้บันไดได้มีการสร้างห้องน้ำเพิ่มเติมเพื่อสำหรับบุคคลภายนอกที่มาติดต่อ

ภาพที่ 4.15
การต่อเติมตำหนักบริเวณทิศใต้

สำหรับการตัดแปลงและต่อเติมอาคารบริเวณชั้นบน ทางปีกซ้ายบริเวณห้องบรรทม และห้องแต่งพระองค์ไม่มีการกั้นห้องเพิ่มเติม แต่ปรับการใช้สอยเป็นห้องบริหารทั่วไปและห้องผู้อำนวยการฝ่ายจัดการยานพาหนะและเครื่องมือกล (ฝจย.) ตามลำดับ ส่วนห้องทรงได้มีการกั้นห้องเพิ่มเติมเป็นห้องน้ำชาย หญิง และห้องน้ำของผู้อำนวยการฝ่ายโรงงานการไฟฟ้านครหลวง สำหรับทางปีกขวา ห้องทรงพระอักษรได้มีการปรับการใช้สอยเป็นห้องประชุม โดยสามารถแบ่งเป็นห้องประชุมเล็ก 1 และ 2 เนื่องจากมีการติดตั้งประตูกั้นน้ำไว้ภายในทำให้สามารถแยกส่วนการใช้งานได้ ห้องแต่งตัวได้ทำการกั้นผนังเพิ่มเติมปรับเป็นห้องวิศวกรเครื่องกลและเป็นทางเดิน ห้องนอนได้ทำการกั้นผนังเพิ่มเติมปรับเป็นห้องวิศวกรไฟฟ้า และเป็นบริเวณที่เคารพพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าดิถนพรรัฐ โดยสามารถเข้าห้องประชุมได้จากบริเวณนี้เช่นกัน สำหรับบริเวณเฉลียงประทับพักผ่อนได้ทำต่อเติมเพื่อใช้เป็นห้องรองผู้อำนวยการฝ่ายจัดการยานพาหนะและเครื่องมือกล (ฝจย.)

ตารางที่ 4.1

การปรับเปลี่ยนการใช้สอยจากวังที่ประทับเป็นที่ทำการของการไฟฟ้านครหลวง

ชั้นที่	วังที่ประทับ	ที่ทำการ	การต่อเติม
ชั้นที่ 1	มุขทางเข้า	- มุขทางเข้า	ไม่มีการต่อเติม
	โถงกลาง	- โถงกลางและที่นั่งคอยของผู้มาติดต่อ	ไม่มีการต่อเติม
	ห้องเสวย	- ห้องการเงิน	ไม่มีการต่อเติม
	ห้องต้นเครื่อง	- ห้องจัดซื้อ	ไม่มีการต่อเติม
	ห้องรับแขก	- ห้องบริหารทั่วไป - ห้องบุคลากร - ห้องรองผู้อำนวยการกองจัดหาและว่าจ้าง	กันผนังเพิ่ม กันผนังเพิ่ม กันผนังเพิ่ม
	ห้องประทับ พักผ่อน	- ห้องผู้อำนวยการกองจัดหาและว่าจ้าง - ทางเดินของห้องบริหารทั่วไป	กันผนังเพิ่ม กันผนังเพิ่ม
	ห้องใต้บันได	- ห้องเก็บของแม่บ้าน	ไม่มีการต่อเติม
	-	- ห้องน้ำใต้บันไดฝั่งขวา	กันผนังเพิ่ม
	-	- ห้องประชุม 3 (ปัจจุบันใช้เป็นห้องเก็บเอกสาร)	ต่อเติมอาคาร
	-	- ห้องน้ำชาย - ห้องน้ำหญิง	ต่อเติมอาคาร ต่อเติมอาคาร
ชั้นที่ 2	โถงกลาง	- โถงกลาง	ไม่มีการต่อเติม
	ห้องบรรทม	- ห้องบริหารทั่วไป	ไม่มีการต่อเติม
	ห้องแต่งพระองค์	- ห้องผู้อำนวยการ ฝาย.	ไม่มีการต่อเติม
	ห้องทรง	- ห้องน้ำชายและห้องน้ำหญิง - ห้องน้ำผู้อำนวยการ ฝาย.	กันผนังเพิ่ม กันผนังเพิ่ม
	ห้องทรงพระอักษร	- ห้องประชุม 1 - ห้องประชุม 2	ติดตั้งม่านพับ ติดตั้งม่านพับ
	ห้องแต่งตัว	- ห้องวิศวกรเครื่องกล - ทางเดิน	กันผนังเพิ่ม กันผนังเพิ่ม
	ห้องนอน	- ห้องวิศวกรไฟฟ้า - ที่ประดิษฐานพระรูปของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าติลกนพรัฐ - ทางเดิน	กันผนังเพิ่ม กันผนังเพิ่ม กันผนังเพิ่ม
เฉลียงประทับ พักผ่อน	- ห้องรองผู้อำนวยการ ฝาย.	กันผนังเพิ่ม	

2. ขนาดพื้นที่ใช้สอย

เดิมตำหนักวังพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าดิถลกนพรัฐมีพื้นที่ใช้สอยทั้งหมด 681.32 ตารางเมตร โดยแบ่งเป็นชั้นล่าง 343.60 ตารางเมตร และชั้นบน 337.72 ตารางเมตร ดังตารางที่ 4.2 ปัจจุบันเมื่อเปลี่ยนการใช้สอยและมีการต่อเติมดัดแปลงอาคารทำให้อาคารมีพื้นที่ใช้สอยทั้งหมด 721.22 ตารางเมตร แบ่งเป็นชั้นล่าง 396.14 ตารางเมตร และชั้นบน 325.08 ตารางเมตร ดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.2

ขนาดพื้นที่ตำหนักวังพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าดิถลกนพรัฐในอดีต

ชั้นที่	ประเภท	ขนาด			
		กว้าง (เมตร)	ยาว (เมตร)	สูง (เมตร)	พื้นที่ (ตารางเมตร)
ชั้นที่ 1	มุขทางเข้า	3.60	7.00	4.50	25.20
	โถงกลาง	4.40	13.90	5.00	61.16
	ห้องรับแขก	6.90	10.90	4.50	75.21
	ห้องประทับพักผ่อน	4.90	10.90	4.50	53.41
	ห้องเสวย	6.90	10.90	4.50	75.21
	ห้องต้นเครื่อง	4.90	10.90	4.50	53.41
รวมพื้นที่ใช้สอยชั้น 1					343.60
ชั้นที่ 2	เฉลียงประทับพักผ่อน	3.60	7.00	5.00	25.20
	โถงกลาง	4.40	13.90	5.00	61.16
	ห้องบรรทม	6.90	10.90	5.00	75.21
	ห้องแต่งพระองค์	4.90	5.15	5.00	25.24
	ห้องสรง	4.90	5.15	5.00	25.24
	ห้องทรงพระอักษร	6.90	10.90	5.00	75.21
	ห้องนอน	4.90	5.15	5.00	25.24
	ห้องแต่งตัว	4.90	5.15	5.00	25.24
รวมพื้นที่ใช้สอยชั้น 2					337.72
รวม					681.32

ตารางที่ 4.3

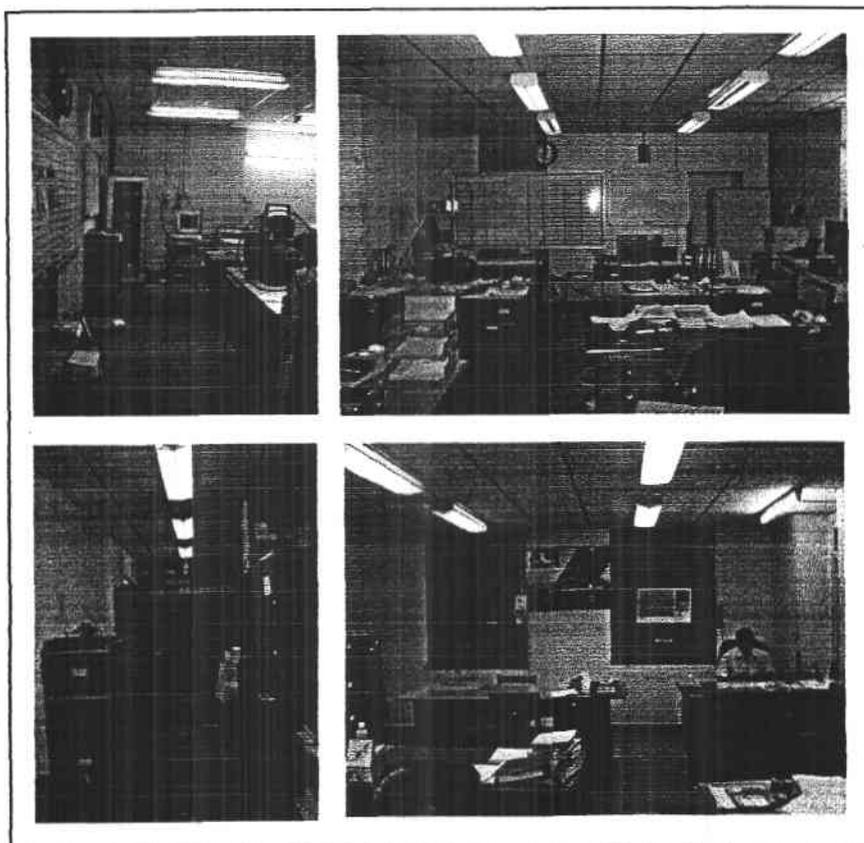
ขนาดพื้นที่ตำหนักวังพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าติลกนพรัฐบริเวณในปัจจุบัน

ชั้นที่	ประเภท	ขนาด			
		กว้าง (เมตร)	ยาว (เมตร)	สูง (เมตร)	พื้นที่ (ตารางเมตร)
ชั้นที่ 1	มุขทางเข้า	3.60	7.00	2.40	25.20
	โถงกลาง	4.40	13.90	5.00	61.16
	ห้องการเงิน	6.90	10.90	2.40	75.21
	ห้องจัดซื้อ	4.90	10.90	2.40	53.41
	ห้องบริหารทั่วไป	11.40	7.83	2.40	89.26
	ห้องบุคลากร	3.40	3.07	2.40	10.44
	ห้องของผู้อำนวยความสะดวกจัดหาและว่าจ้าง	3.40	3.07	2.40	10.44
	ห้องผู้อำนวยความสะดวกจัดหาและว่าจ้าง	4.90	3.07	2.40	15.04
	ห้องเก็บของแม่บ้าน	1.55	1.55	2.40	2.40
	ห้องน้ำได้บันไดฝั่งขวา	1.55	1.55	2.40	2.40
	ห้องประชุม 3	3.65	7.87	2.40	28.72
	ห้องน้ำชาย	2.31	3.65	2.40	8.43
	ห้องน้ำหญิง	3.84	3.65	2.40	14.02
รวมพื้นที่ใช้สอยชั้น 1					396.14
ชั้นที่ 2	โถงกลาง	4.40	13.90	5.00	61.16
	ห้องบริหารทั่วไป	6.90	10.90	2.40	75.21
	ห้องผู้อำนวยความสะดวก ฝอย.	4.90	5.15	2.40	25.24
	ห้องน้ำชายและห้องน้ำหญิง	4.90	2.07	2.40	10.14
	ห้องน้ำผู้อำนวยความสะดวก ฝอย.	4.90	2.48	2.40	12.15
	ห้องประชุม 1	6.90	5.15	2.40	35.54
	ห้องประชุม 2	6.90	5.65	2.40	38.99
	ห้องวิศวกรเครื่องกล	2.48	5.15	2.40	12.77
	ห้องวิศวกรไฟฟ้า	2.48	5.15	2.40	12.77
ที่ประดิษฐานพระรูปของพระเจ้าบรม วงศ์เธอพระองค์เจ้าติลกนพรัฐ					21.58

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ชั้นที่	ประเภท	ขนาด			
		กว้าง (เมตร)	ยาว (เมตร)	สูง (เมตร)	พื้นที่ (ตารางเมตร)
ชั้นที่ 2	ห้องรองผู้อำนวยการ ฝจรย.	3.50	8.50	2.40	29.75
รวมพื้นที่ใช้สอยชั้น 2					325.08
รวม					721.22

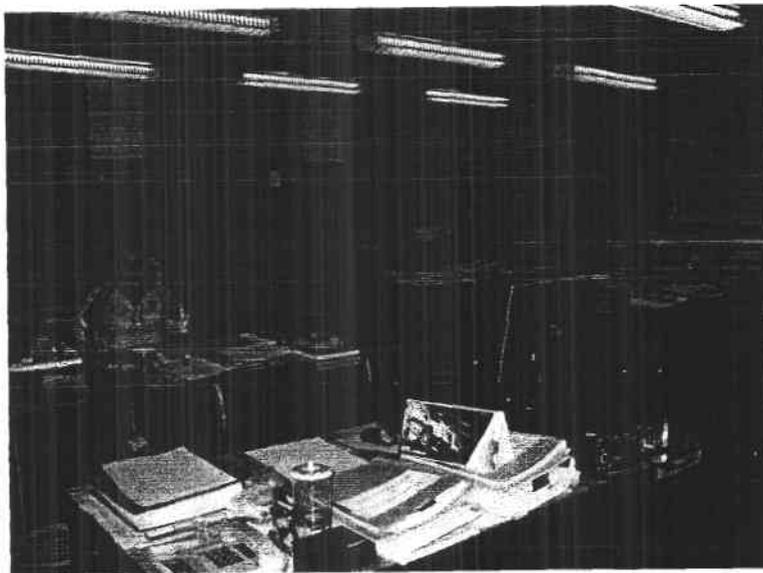
ภาพที่ 4.16
พื้นที่ภายในห้องจัดซื้อ

ภาพที่ 4.17
พื้นที่ภายในห้องการเงิน

ภาพที่ 4.18
พื้นที่ภายในห้องบริหารทั่วไป ชั้นล่าง

ตารางที่ 4.4

เปรียบเทียบขนาดพื้นที่ใช้สอยห้องตามหลักการบริหารพื้นที่กับขนาดพื้นที่ใช้สอยจริงในปัจจุบัน
ของอาคารวังพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าดิฉกรรจ์

หลักการบริหารพื้นที่	ขนาดพื้นที่ใช้สอยในปัจจุบัน	ผลการเปรียบเทียบ
- ห้องทำงานส่วนตัวของผู้บริหาร อาคารขนาดพื้นที่อย่างน้อย 200 ตารางฟุต	- ห้องผู้อำนวยการ ฝ.จย. - ห้องรองผู้อำนวยการ ฝ.จย. - ห้องวิศวกร 1 - ห้องวิศวกร 2	เป็นไปตามหลักการ เป็นไปตามหลักการ เป็นไปตามหลักการ เป็นไปตามหลักการ
- พื้นที่ใช้สอยกรณีเป็นสำนักงาน แบบแผนผังเปิด เฉลี่ย 71 - 82 ตารางฟุตต่อคน	- ห้องบริหารทั่วไป ชั้นบน - ห้องบริหารทั่วไป ชั้นล่าง - ห้องจัดซื้อ - ห้องการเงิน	เป็นไปตามหลักการ ไม่เป็นไปตามหลักการ ไม่เป็นไปตามหลักการ ไม่เป็นไปตามหลักการ
- ห้องประชุมและห้องบริหารมีพื้นที่ อย่างน้อย 25 ตารางฟุตต่อคน	- ห้องประชุม	เป็นไปตามหลักการ

อภิปรายผลและวิเคราะห์เรื่องขนาดของพื้นที่ใช้สอยในส่วนทำงานตามหลักการบริหารพื้นที่ (สุรสวัสดิ ราชกุลชัย, 2546, น. 125) ดังตารางที่ 4.4 พบว่า ทุกห้องเป็นไปตามหลักการบริหารพื้นที่ ยกเว้น 3 ห้องคือ ห้องจัดซื้อ มีพื้นที่จริงมากกว่าหลักการบริหารพื้นที่ เนื่องจากนำพื้นที่ไปใช้เป็นทางเดินระหว่างห้องจัดซื้อและห้องการเงิน รวมถึงการนำตู้เอกสารและสิ่งของไปวางไว้ตามภาพที่ 4.16 ห้องการเงินมีพื้นที่จริงมากกว่าหลักการบริหาร พื้นที่ภายในห้องมีเจ้าหน้าที่น้อย และพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นทางเดิน ดังภาพที่ 4.17 และห้องบริหารทั่วไปชั้นล่าง มีพื้นที่จริงมากกว่าหลักการบริหารพื้นที่ เนื่องจากนำพื้นที่เกือบครึ่งห้องทำเป็นทางเดินและมีตู้เอกสารหันเข้าหากัน ทำให้พื้นที่ดังกล่าวไม่เกิดประโยชน์ในการใช้งาน ดังภาพที่ 4.18 ถึงแม้ว่าห้องประชุม ห้องวิศวกร 1 และห้องวิศวกร 2 จะเป็นไปตามหลักการบริหารพื้นที่ แต่จากความถี่ในการใช้งานพบว่าห้องประชุมมีการใช้งาน 3 - 4 วันต่ออาทิตย์ ส่วนห้องวิศวกร 1 และวิศวกร 2 จะมีการใช้งานอาทิตย์ละ 2 - 3 วันเนื่องจากเจ้าหน้าที่ออกไปติดต่องานที่อาคารอื่น และมีห้องที่ไม่ได้ใช้งาน คือ ห้องประชุม 3 ปัจจุบันเป็นห้องเก็บเอกสาร ซึ่งเป็นผลให้มีการใช้พื้นที่อย่างไม่เต็มประสิทธิภาพ

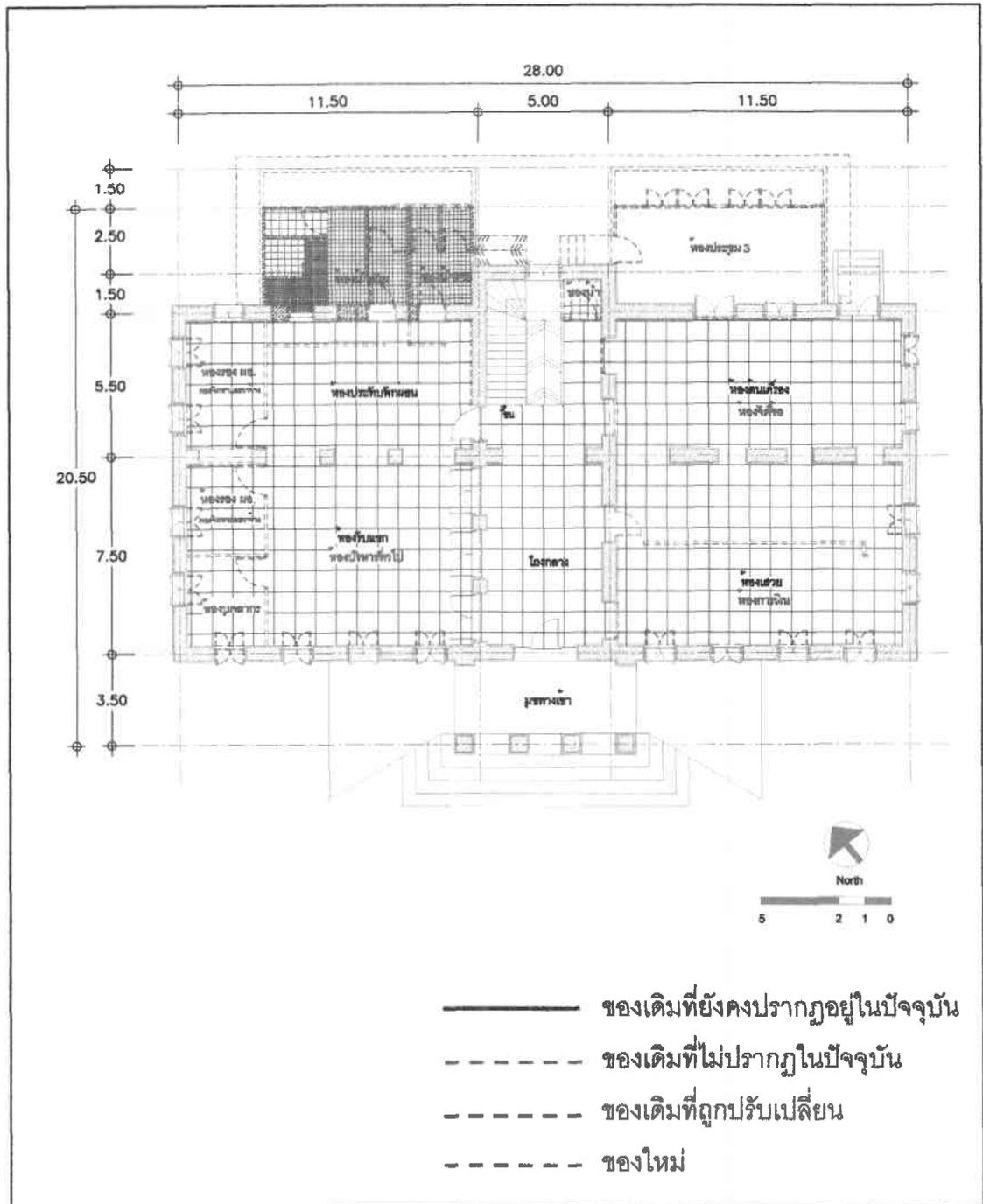
4.2.4 โครงสร้างและองค์ประกอบ

ตำหนักของวังพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าติลกนพรัฐ เป็นอาคารสูงสองชั้นก่อสร้างด้วยการก่ออิฐถือปูน เป็นอาคารแบบผนังรับน้ำหนัก มีแผนผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีมุขทางเข้าโดง และมุขบันไดเป็นแกนกลางของอาคาร การวางผังอาคารวางแบบสมดุลง 2 ซ้างเท่ากันซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากตะวันตก โดยมีพื้นที่ใช้สอยดังที่ได้กล่าวในเรื่องของพื้นที่ใช้สอยอาคารซึ่งจะเห็นว่าในปัจจุบันห้องใหญ่ ๆ ดังกล่าวได้ถูกแบ่งเป็นห้องเล็ก ๆ หลายห้อง เพื่อการใช้สอยแบบใหม่ที่ได้ถูกเปลี่ยนแปลงไป

สำหรับการวิเคราะห์ในเรื่องโครงสร้างและองค์ประกอบ ในการวิจัยครั้งนี้ได้แยกเป็นผนัง พื้น เพดาน หลังคา ประตู หน้าต่าง และลายปูนปั้น ซึ่งจะทำการวิเคราะห์ในเรื่องของลักษณะทางกายภาพอันส่งผลต่อการใช้สอยด้านต่าง ๆ และคุณค่าความเป็นของแท้ด้านวัสดุและรูปแบบ ดังภาพที่ 4.19 และ 4.20

ภาพที่ 4.19

ผังการปรับการใช้สอยตำแหน่งวังพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าดิถนพรัฐ ชั้นที่ 1

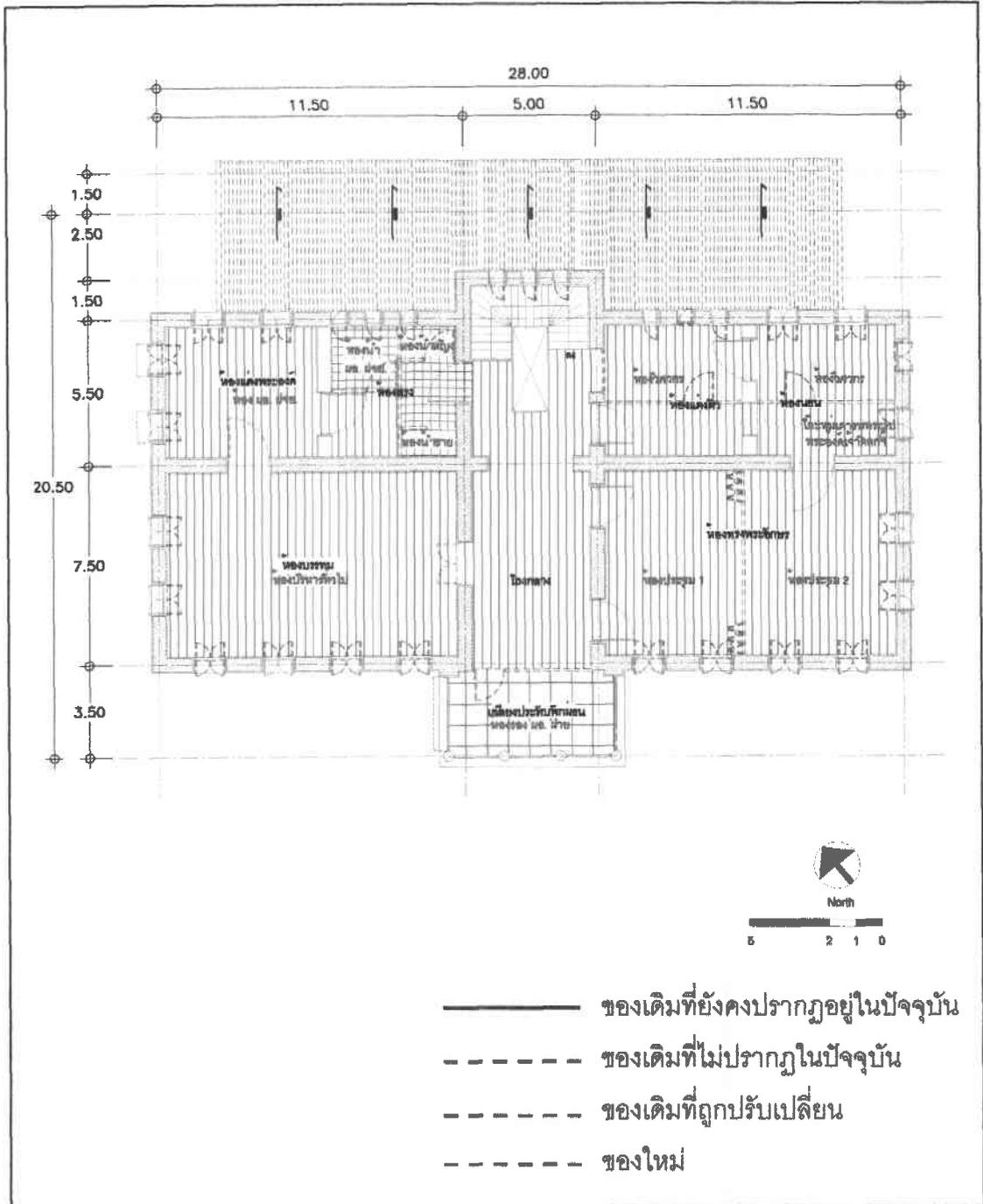

ที่มา: นิตย์ อินทรพิมล, ม.ป.ป. และ การไฟฟ้านครหลวง, 2535. (ปรับปรุงโดยผู้วิจัยเมื่อวันที่ 20

มีนาคม 2549

ภาพที่ 4.20

ผังการปรับการใช้สอยตึกอำนวยการเจ้ากรมวงศเธอพระองค์เจ้าดิถนพรัฐ ชั้นที่ 2

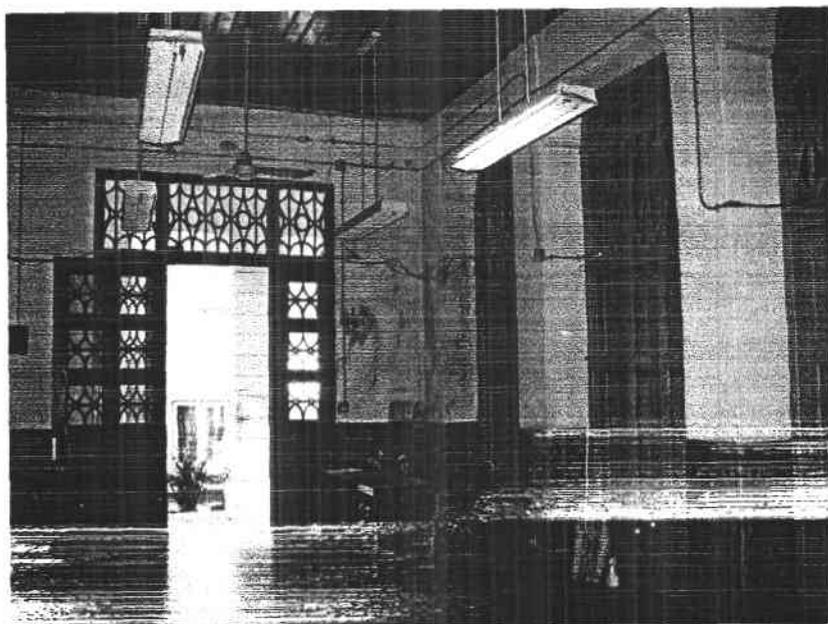
ที่มา: นิตย์ อินทรพิมล, ม.ป.ป. และ การไฟฟ้านครหลวง, 2535. (ปรับปรุงโดยผู้วิจัยเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2549

1. ผนัง

ตำหนักวังเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าดิถลักนพรัฐเป็นตำหนักที่เรียบง่าย ดังนั้น ผนังเดิมของตำหนักจึงเรียบง่ายโดยภายนอกมีการเจาะช่องจนถึงหน้าต่างชั้นที่ 2 ผนังภายในเป็นผนังเรียบทั้งสองชั้น เว้นแต่บริเวณห้องโถงกลางชั้นล่าง ห้องรับแขก และห้องประทับพักผ่อนปูกระเบื้องเคลือบสีเขียวและสีน้ำตาลเล่นลวดลาย ดังภาพที่ 4.21 เพื่อสร้างความเป็นเอกภาพเมื่อมีการเปิดประตูห้องบริเวณดังกล่าวทุกบาน อีกทั้งเมื่อมีการพิธีการต่าง ๆ ก็สามารถตัดแปลงบริเวณดังกล่าวเป็นห้องโถงขนาดใหญ่เพื่อรองรับอาคันตุกะ

ภาพที่ 4.21

แนวผนังกระเบื้องเคลือบบริเวณห้องโถงกลางชั้นล่าง

เมื่อการใช้สอยถูกเปลี่ยนแปลง การกั้นผนังเพิ่มเติมเพื่อให้เหมาะสมต่อการใช้สอยแบบใหม่จึงเกิดขึ้น ทั้งการกั้นเพิ่มเติมในห้องเดิมและการต่อเติมใหม่บริเวณด้านหลังตำหนัก โดยผนังที่กั้นใหม่มีวัตถุประสงค์เพื่อแบ่งห้องทำงานเป็นห้องส่วนตัวย่อย ๆ และการสร้างห้องน้ำสำหรับวัสดุของผนังที่กั้นเพิ่มเติมส่วนใหญ่ จะเป็นการใช้ไม้อัดทาสีให้ใกล้เคียงกับผนังเดิม เว้นแต่บริเวณห้องจัดซื้อและการเงินซึ่งใช้ผนังไม้อัดสีน้ำตาลเข้ม ในขณะที่การต่อเติมบริเวณด้านหลัง

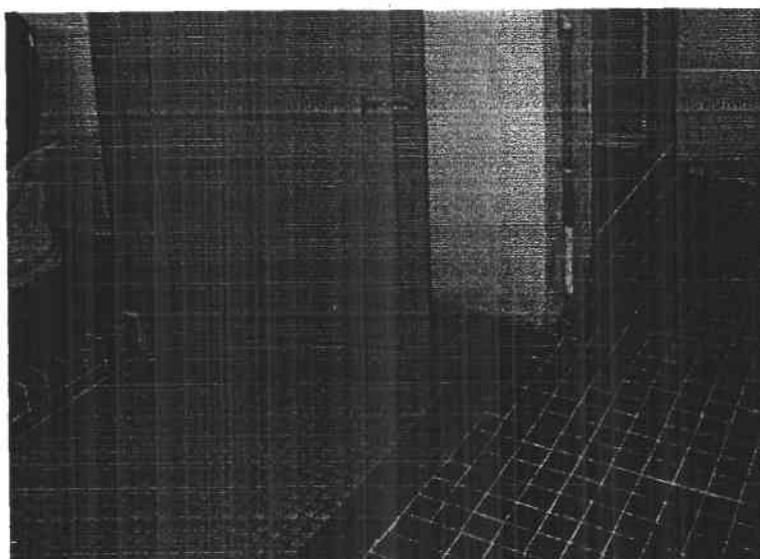
ของเดิม ซึ่งภาพโดยรวมอาจไม่เป็นปัญหา แต่ความเป็นจริงแล้วผนังใหม่ที่ถูกกันเพื่อใช้งานเป็นห้องน้ำได้มีการตกแต่งด้วยกระเบื้องหลากสีสัน เช่น ห้องน้ำผู้อำนวยการ ฝอย. ผนังปูกระเบื้องสีขาว ห้องน้ำชั้นบนผนังปูกระเบื้องสีชมพูอ่อน และห้องน้ำชั้นล่างสำหรับผู้มาติดต่อผนังปูกระเบื้องสีขาวเล่นลวดลาย การปูกระเบื้องสีต่าง ๆ เหล่านี้ จะทำให้อาคารขาดความเป็นเอกภาพลงไป หรือไม่ต้องมีการวิเคราะห์ถึงคุณค่าด้านความเป็นของแท้และประโยชน์ในการใช้สอย รวมถึงความคิดเห็นของผู้ใช้งานภายในอาคาร

2. พื้น

พื้นเดิมของตึกมี 2 แบบ คือ พื้นหินอ่อนสีเทา และพื้นไม้ โดยพื้นหินอ่อนจะปูบริเวณชั้นล่างทั้งหมดและบริเวณเฉลียงประทับพักผ่อนเดิม หรือห้องรองผู้อำนวยการฝ่ายจัดการยานพาหนะและเครื่องมือกลในปัจจุบัน ส่วนพื้นไม้จะปูบริเวณส่วนชั้นบนและบริเวณบันไดปัจจุบันภายในอาคารยังคงเป็นพื้นเดิมทั้งหมด เว้นแต่บริเวณบันไดที่มีการนำแผ่นยางสีดำมาปิดทับเพื่อกันลื่น และส่วนของห้องน้ำทั้งหมดที่มีการปูพื้นกระเบื้องใหม่ โดยห้องน้ำแต่ละห้องจะมีกระเบื้องสีแตกต่างกันบางห้องมีการปูกระเบื้องหลายสี เช่น บริเวณห้องน้ำหญิงชั้นล่างที่มีกระเบื้องสีส้ม สีน้ำเงิน สีขาว ดังภาพที่ 4.22 ทำให้เกิดความไม่สวยงามและขาดคุณค่าในด้านความเป็นของแท้ แต่สำหรับในด้านประโยชน์ใช้สอยแล้วถือได้ว่ามีคุณค่า

ภาพที่ 4.22

สีพื้นกระเบื้องบริเวณห้องน้ำหญิงชั้นล่าง

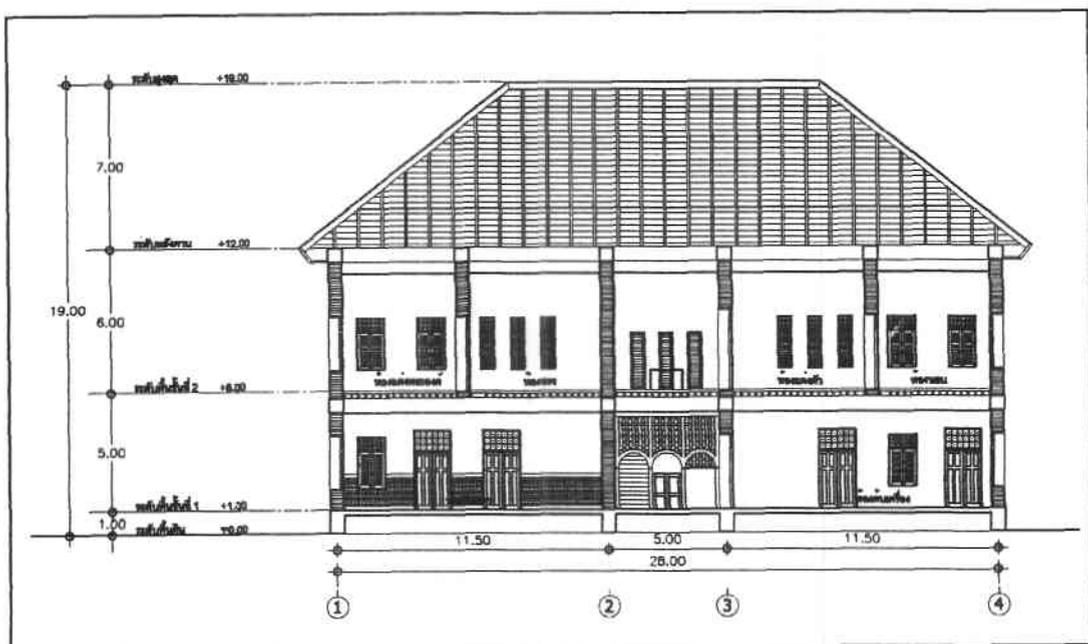

3. เพดาน

ตำแหน่งวงพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าดิถนพรัฐเดิมเพดานเป็นไม้สูงจากระดับพื้น 5.00 เมตร ดังภาพที่ 4.23 โดยการระดับของเพดานมีความสอดคล้องกับลายฉลุและช่องเปิดต่าง ๆ ภายในอาคารเพื่อให้เกิดการถ่ายเทอากาศที่ดี เมื่อมีการปรับการใช้สอยตำแหน่งมาเป็นสำนักงาน เพื่อความเหมาะสมในการใช้งานจึงได้มีการปรับระดับเพดานลงมาเป็น 2.50 เมตร ดังภาพที่ 4.24 โดยการติดตั้งฝ้าเพดานแบบโครงเคร่าที่บาร์ในบริเวณห้องทำงานต่าง ๆ ดังภาพที่ 4.25 สำหรับห้องโถงกลางชั้นบนและชั้นล่างยังคงเป็นเพดานไม้เช่นเดิม ดังภาพที่ 4.26 สำหรับการลดระดับเพดานมีสาเหตุหลายประการ เช่น เป็นการลดปริมาตรของห้องเพื่อลดปริมาณการใช้เครื่องปรับอากาศ การลดระดับความสูงของแสงไฟประดิษฐ์ภายในห้องทำงาน เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น แต่การลดระดับเพดานอาจส่งผลกระทบต่อระบบระบายอากาศภายในอาคารหลังนี้อันผิดแปลกไปจากเดิม ดังนั้น การออกแบบจึงต้องมีการวิเคราะห์ถึงคุณค่าในด้านความเป็นของแท้และประโยชน์ใช้สอย

ภาพที่ 4.23

รูปตัดแสดงตำแหน่งวงพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าดิถนพรัฐในอดีต

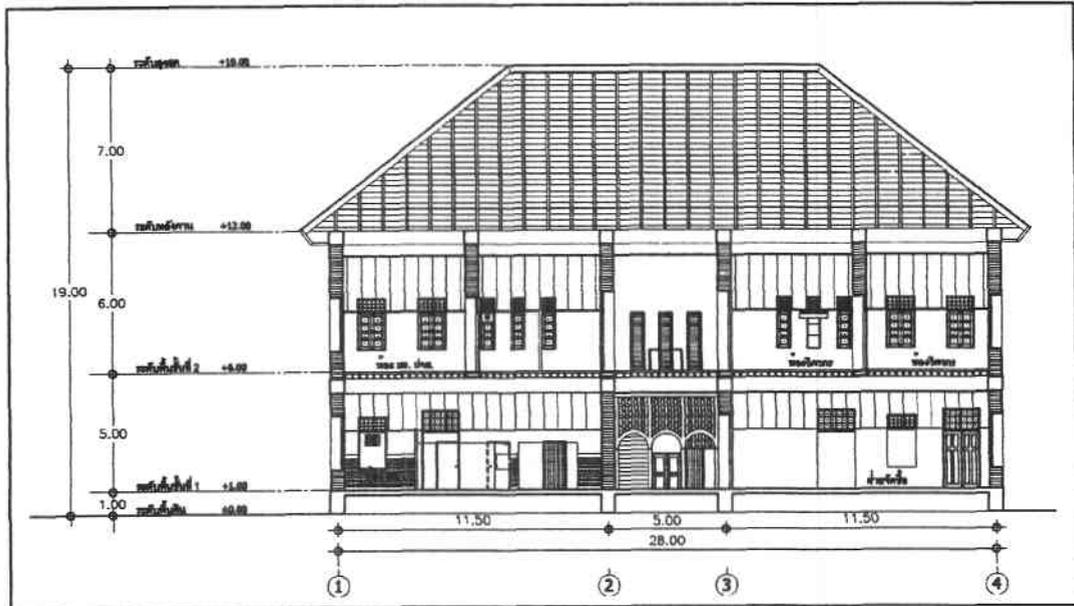

ที่มา: นิตย อินทรทิมล, ม.ป.ป. และ การไฟฟ้านครหลวง, 2535. (ปรับปรุงโดยผู้วิจัยเมื่อวันที่ 20

มีนาคม 2549

ภาพที่ 4.24

รูปตัดแสดงตำแหน่งวงพระเจ้ายรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าดิลกนพรัฐในปัจจุบัน

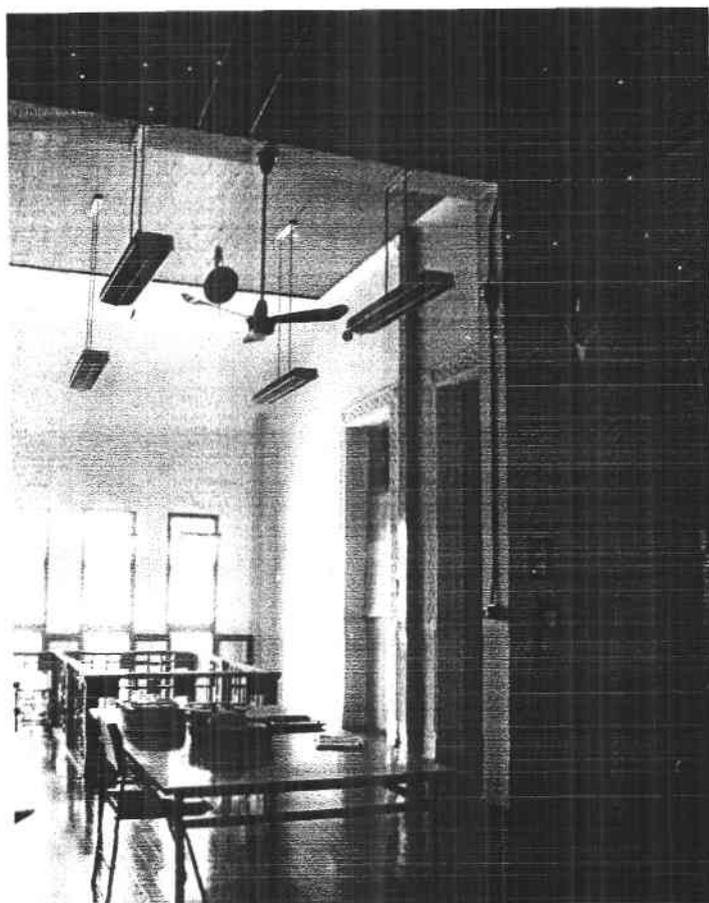
ที่มา: นิตย อินทรทิมล, ม.ป.ป. และ การไฟฟ้านครหลวง, 2535. (ปรับปรุงโดยผู้วิจัยเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2549)

ภาพที่ 4.25

เพดานแบบโครงคร่าที่บาริโนบริเวณห้องทำงานรองผู้อำนวยการฝ่ายจัดการยานพาหนะ และเครื่องมือกล

ภาพที่ 4.26
เพดานไม้บริเวณห้องโถงชั้นบน

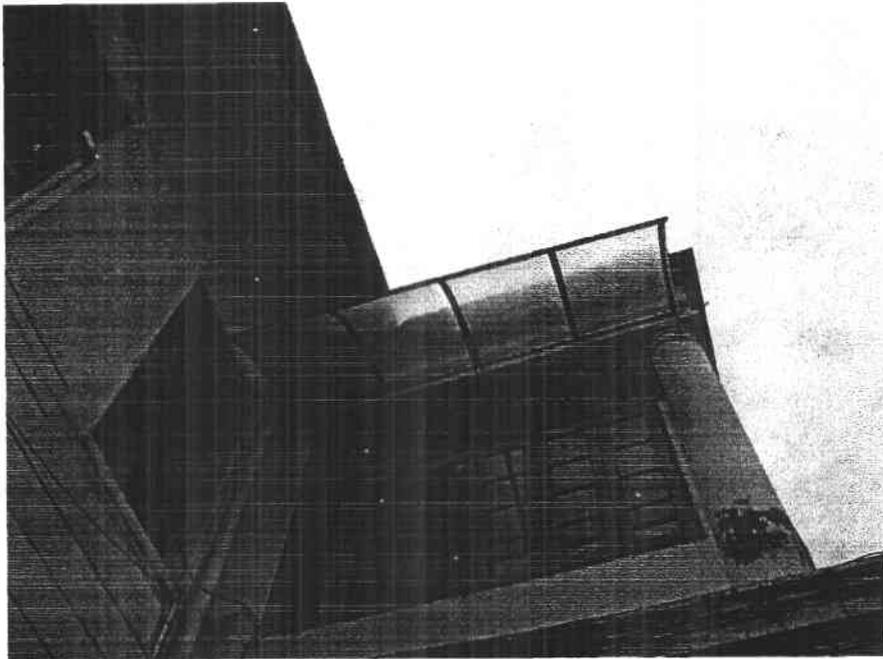

4. หลังคา

เดิมค้ำหนักวังพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าติลกนพรัฐหลังคาปูกระเบื้องหางว่าว ซึ่งเวลาก็ผ่านมานานหลายปีทำให้วัสดุชำรุด หลังคารั่ว ทำให้ทางการไฟฟ้านครหลวงได้ทำการเปลี่ยนกระเบื้องหลังคาใหม่เป็นกระเบื้องซีแพคโมเนีย และสำหรับห้องผู้บริหารด้านทิศตะวันออกมีฝนสาดเข้ามาภายในห้องทำให้เกิดน้ำท่วมห้องทำงาน ทางการไฟฟ้านครหลวงจึงได้ทำการแก้ไขโดยการติดตั้งกันสาดบริเวณดังกล่าว ดังภาพที่ 4.27 แต่การติดตั้งนี้เองเป็นการติดตั้งประโยชน์ในด้านการใช้สอยซึ่งขาดการคำนึงถึงความสง่างามและความเป็นของแท้โดยการเปรียบเทียบคุณค่า

ภาพที่ 4.27

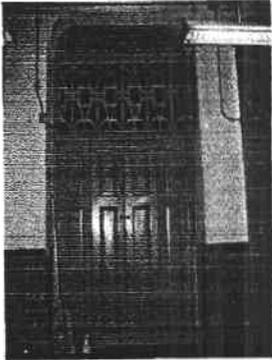
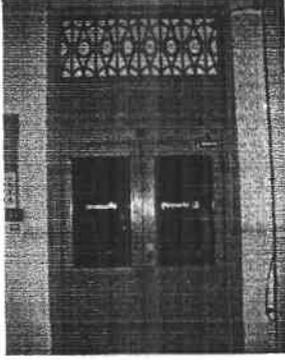
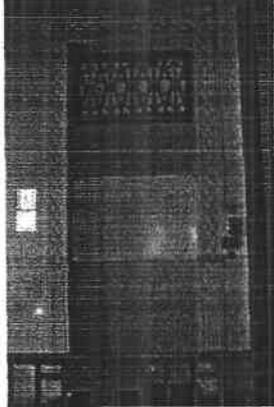
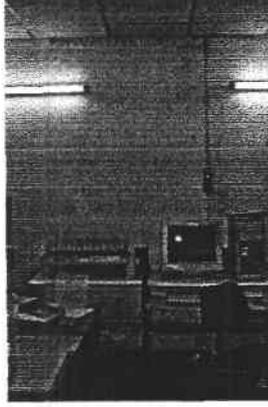
กันสาดบริเวณห้องรองผู้อำนวยการฝ่ายจัดการยานพาหนะและเครื่องมือกล

5. ประตู

ประตูเดิมของตึกเป็นประตูบานไม้สูง 2.50 เมตร บริเวณด้านบนบานประตูมีลายฉลุอย่างสวยงาม ซึ่งมีการระบายอากาศเป็นอย่างดี เมื่อการใช้สอยถูกเปลี่ยนแปลงประตูบานเดิมที่ใหญ่เกินไปไม่เหมาะสมต่อการใช้งานได้ถูกถอดออก และติดตั้งแผ่นไม้อัดเพื่อรองรับการเปลี่ยนเป็นประตูบานไม้สูง 2.00 เมตร ตามแบบสำนักงานทั่วไป ดังภาพผนวก ค. ซึ่งเป็นประตูบานไม้ที่เรียบง่ายมีกระจกสำหรับมองเห็น และสำหรับบานประตูที่ไม่ได้ใช้งานบางบานได้ทำการถอดบานประตูเดิมออก และปิดตายด้วยการนำไม้อัดมาปิด หรือบางแห่งได้มีการฉาบปูนปิด ดังภาพที่ 4.28

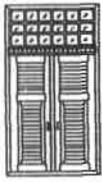
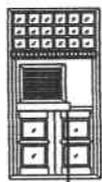
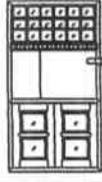
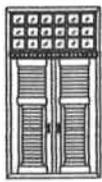
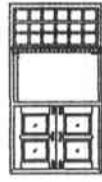
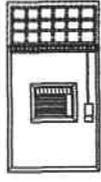
ภาพที่ 4.28
การเปรียบเทียบรูปแบบประตูภายในอาคาร

บานประตูแบบเดิม	บานประตูแบบใหม่บ้านคู่	บานประตูแบบใหม่บ้านเดี่ยว
		
บานประตูเดิมที่ถูกปิดด้วยไม้ขัด	บานประตูเดิมที่ถูกปิดด้วยไม้ขัด	บานประตูเดิมที่ถูกฉาบปูนปิด
		

6. หน้าต่าง

หน้าต่างเดิมของตำหนักวังพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าดิถนพรัสมิ์ที่เด่นชัดด้วยกัน 3 แบบ คือ หน้าต่างบานเดี่ยวที่ติดตั้งบริเวณรอบอาคาร หน้าต่างแนวยาวที่ติดตั้งบริเวณห้องทรง และหน้าต่างสำหรับโถงบันได ปัจจุบันหลังจากมีการติดตั้งงานระบบปรับอากาศทำให้รูปแบบของหน้าต่างได้เปลี่ยนแปลงไปหลายแบบ ดังภาคผนวก ง. และตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงหน้าต่าง W1 ดังภาพที่ 4.29 ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ ได้ส่งผลถึงคุณค่าในด้านความเป็นของแท้และประโยชน์การใช้สอย

ภาพที่ 4.29
การเปลี่ยนแปลงของรูปแบบหน้าต่างของอาคาร

	แบบเดิม	แบบใหม่			
	W1	W1-A	W1-B	W1-C	W1-D
มองจาก ภายนอก อาคาร					
มองจาก ภายใน อาคาร					

4.2.5 คุรุภัณฑ์และอุปกรณ์สำนักงาน

ภายในห้องทำงานวัสดุคุรุภัณฑ์มี 2 ประเภท คือ โต๊ะและเก้าอี้เป็นวัสดุไม้ สำหรับชั้นเก็บเอกสารหรือตู้เก็บเอกสารจะเป็นเหล็ก โดยลักษณะโต๊ะและเก้าอี้ของแต่ละบุคคลจะมีความแตกต่างกัน อาจจะมีสาเหตุมาจากงบประมาณที่ไม่เพียงพอ โต๊ะและเก้าอี้ภายในอาคารชำรุดและไม่เพียงพอต่อการใช้งาน ทำให้เจ้าหน้าที่ภายในอาคารต่างซื้อมาใช้งานส่วนตัวเอกภาพภายในห้องทำงานจึงขาดหายไป

สำหรับการจัดวางคุรุภัณฑ์ภายในห้องทำงานทุกห้องจะเป็นการจัดวางผังแบบเปิดโล่ง มีการจัดวางโต๊ะทำงานไว้กลางห้อง และจัดวางโต๊ะคอมพิวเตอร์สำหรับใช้งานส่วนกลางไว้บริเวณมุมห้อง หรือด้านใดด้านหนึ่งของห้องดังภาพที่ 4.30 และ 4.31 ซึ่งการจัดวางดังกล่าว จะส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้งานของผู้ใช้งานหรือเจ้าหน้าที่ภายในอาคาร รวมถึงความพึงพอใจในการใช้งาน

ภาพที่ 4.30
ครูภัณฑ์และอุปกรณ์สำนักงานชั้นที่ 1

ภาพที่ 4.31
ครูภัณฑ์และอุปกรณ์สำนักงานชั้นที่ 2

